

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Інститут економіки і менеджменту

Кафедра фінансів

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
роботи 72-ї студентської науково-технічної
конференції
Секція «Економіка і менеджмент»
підсекція «Фінанси і кредит»

09 жовтня 2014 р.

Львів – 2014

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

ГОЛОВА ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

Алексєєв Ігор Валентинович – д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів Національного університету «Львівська політехніка».

ЗАСТУПНИК ГОЛОВИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО
КОМІТЕТУ:

Партин Галина Остапівна – к.е.н., професор кафедри фінансів.

СЕКРЕТАР ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

Бонецький Орест Олегович – асистент кафедри фінансів.

ЧЛЕНИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

Заdereцька Роксолана Іванівна – асистент кафедри фінансів;

Дідух Оксана Володимирівна – асистент кафедри фінансів;

Кривецький Ігор Олегович – аспірант кафедри фінансів;

Клап Андрій Ярославович – провідний спеціаліст кафедри фінансів;

Багрій Ольга Василівна – спеціаліст кафедри фінансів;

Широн Юлія Олегівна – старший лаборант кафедри фінансів.

КОМП'ЮТЕРНА ВЕРСТКА

Касянчук Ірина Богданівна (гр. ЕФІм-12);

Манецька Марія Олегівна (гр. ЕФІм-12);

Муқан Андрій Романович (гр. ЕФІм-12);

Оксенюк Людмила Анатоліївна (гр. ЕФІм-12).

ЗМІСТ

1. Барандій Н. В. (ст. гр. ЕФІм-13). Проблеми формування та управління кредитним портфелем комерційного банку. Науковий керівник - д.е.н., професор Хома І.Б.....6
2. Білейчук М.І. (ст. гр. ЕФІм-13). Шляхи оптимізації грошового потоку підприємства. Науковий керівник - к.е.н., професор Партин Г.О.....9
3. Ватаг Я.М. (ст. гр. ЕФІм-12). Сутність і основні підходи до визначення фінансової стійкості підприємства. Найковий керівник - к.е.н., професор Партин Г. О.....12
4. Гамалій В.Т. (ст. гр. ЕФІм-12). Інвестиційна діяльність фізичних осіб на фінансовому ринку України: стан та перспективи. Науковий керівник - д.е.н., професор Шкварчук Л.О.....15
5. Дмитраш М.О. (ст. гр. ЕФІм-12). Інвестиційна привабливість підприємства як передумова покращення його фінансового стану. Науковий керівник – к.е.н., професор Партин Г.О.....18
6. Зубко Н. І. (ст. гр. ЕФІм-11). Проблеми розвитку страхового ринку України та напрями їх вирішення. Науковий керівник – к.е.н., асистент Топій І.І.....21
7. Зубрицька О.І. (ст. гр. ЕФІм-13). Фінансові ризики підприємства та методи їх нейтралізації. Науковий керівник – к.е.н., професор Партин Г.О.....24
8. Кадикало О.В. (ст. гр. ЕФІм-12). Необхідність покращення процесу управління прибутком на підприємстві. Науковий керівник – к.е.н., професор Партин Г.О.....27
9. Квасниця Г. Р. (ст. гр. ЕФІм-12). Факторинг як інструмент управління фінансовими ресурсами

підприємства. Науковий керівник – к.е.н., професор Партиг Г.О.....	30
10. Коваленко Р. Л. (ст. гр. ЕФІМ-13). Аналіз показників загальноекономічного розвитку України, які впливають на систему фінансового менеджменту підприємства. Науковий керівник – асистент Бонєцький О.О.....	33
11. Козак Г. З. (ст. гр. ЕФІМ-13). Управління ліквідністю банківських установ. Науковий керівник – д.е.н., професор Хома І.Б.....	36
12. Кузицька Ю. І. (ст. гр. ЕФІМ-12). Функції і заходи щодо вдосконалення управління витратами підприємства. Науковий керівник – к.е.н., професор Партиг Г.О.....	39
13. Лешко Х. Л. (ст. гр. ЕФІМ-13). Сучасний стан та перспективи розвитку фінансового посередництва в Україні. Науковий керівник – д.е.н., професор Хома І.Б..	42
14. Малець О. Ю. (ст. гр. ЕФІМ-12). Основні етапи управління грошовими потоками підприємства. Науковий керівник – к.е.н, професор Партиг Г.О.....	45
15. Манецька М. О. (ст. гр. ЕФІМ-12). Аналізування стану розвитку страхового ринку України. Науковий керівник – к.е.н., асистент Топій І.І.....	48
16. Марків М. І.(ст. гр. ЕФІС-11). Дослідження надійності комерційних банків з метою проведення санаційних заходів. Науковий керівник – д.е.н., професор Бондарчук М.К.....	51
17. Микуляк Ю.Р. (ст. гр. ЕФІМ-13). Іпотечне кредитування в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. Науковий керівник – д.е.н., професор Хома І. Б.....	54

18. Муқан А. Р. (ст. гр. ЕФІм-12). Стан та проблеми фінансування розвитку будівельної галузі України. Науковий керівник – к.е.н., професор Партин Г.О.....57
19. Оксенюк Л. А. (ст. гр. ЕФІм-12). Особливості інвестиційної діяльності вітчизняних страхових компаній. Науковий керівник – к.е.н., асистент Топій І.І.....60
20. Остафійчук М. Я. (ст. гр. ЕФІм-13). Мінімізація кредитних ризиків у сучасній банківській системі. Науковий керівник – д.е.н., професор Хома І.Б.....63
21. Сковрон Н. І. (ст. гр. ЕФІм-13). Значення фінансового контролінгу в системі управління діяльності підприємства. Науковий керівник – асистент Дідух О. В..66
22. Федак Б. А. (ст. гр. ЕФІм-11). Перспективи впровадження інфляційного таргетування в Україні. Науковий керівник - к.е.н., ст. викладач Віблій П.І.....69
23. Христич О. В. (ст. гр. ЕФІм-12). Удосконалення процесу формування інформаційного забезпечення в системі контролінгу на підприємстві. Науковий керівник – к.е.н., професор Партин Г. О.....72
24. Юрків Х. В. (ст. гр. ЕФІм-11). Фінансування інноваційної діяльності вітчизняних підприємств. Науковий керівник - к.е.н., доцент Фурдичко Л. Є.....75

Барандій Н. В.

Ст. гр. ЕФІм-13

Науковий керівник – д.е.н., проф. І.Б. Хома

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Серед основних видів діяльності комерційного банку, які зазначені у ст. 47 Закону України «Про банки і банківську діяльність», визначальне місце посідають кредитні операції, оскільки саме від результатів кредитування залежить прибутковість та стійкий фінансовий стан банку. Саме тому в сучасних ринкових умовах найважливішим для комерційного банку є питання формування та управління кредитним портфелем.

Кредитний портфель – це сукупність усіх банківських позик, що структуровані за певними параметрами відповідно до завдань визначеної кредитної політики банку [2]. Якісний кредитний портфель забезпечує ліквідність і надійність кредитної установи. Це, в свою чергу, важливо для акціонерів, підприємців, населення, які є клієнтами банку. Сучасний кредитний портфель виступає певним критерієм, що дозволяє судити про якість кредитної політики банку та про його конкурентоспроможність [3]. Нині банківська система України поступово долає негативні наслідки фінансової кризи та створює підвалини для забезпечення високих і стійких темпів зростання вітчизняної економіки. Однак через недосконале управління ризиками у банківській системі України значно погіршилася якість кредитного портфеля [4].

Результати аналізу динаміки кредитного портфеля деяких комерційних банків України за 2010-2014 рр. приведені у табл.1. Як бачимо з табл. 1, динаміка кредитного портфеля комерційних банків, за даними Українського банківського порталу, є позитивною. Навіть за підсумками 8 місяців 2014

року обсяги кредитного портфеля кожного із представлених банків значно перевищує обсяг за 2013 рік. Найбільшу частку в кредитному портфелі банків України займає ПриватБанк.

Таблиця 1

**Обсяги кредитного портфеля комерційних банків
України за 2010-2014 рр.**

Банки	Кредитний портфель, млн. грн.				
	2010	2011	2012	2013	31.08.2014
Приват-Банк	79962,96	126875,37	135860,5	153501,1265	178332,67
Ощад-банк	40339,66	51861,287	58719,37	64025,4677	75698,7027
Надра	16632,07	21376,703	22658,32	23708,6912	31767,2093
Промінвест-банк	23654,128	28358,743	33659,8	31472,2323	37493,0973
Дельта Банк	6571,13	12971,71	19555,07	30243,9265	43593,1959

Кредитний портфель включає агреговану балансову вартість усіх кредитів, у тому числі прострочених, пролонгованих і сумнівних щодо повернення та є втіленням кредитної політики банку та невід'ємною складовою його загальної стратегії розвитку [5].

Формуючи кредитний портфель, банки стикаються з основною проблемою, високим кредитним ризиком, який зумовлений наступними факторами:

- загостренням кризи платоспроможності виробничих підприємств та організацій – стратегічних клієнтів і позичальників банків;
- нездатністю створити адекватні грошові потоки у зв'язку із непередбаченими змінами у діловому, економічному та політичному оточенні позичальника;
- невідповідністю фактичних доходів та прибутків від вкладених інвестицій прогнозним оцінкам, які були використані

у процесі структуризації позики, тобто під час визначення розміру, строку та умов повернення позики;

– браком практичного досвіду й професійної підготовки спеціалістів для роботи в умовах ринкової конкуренції;

– застарілою нормативно-законодавчою базою, необхідною для регулювання кредитних відносин і банківської діяльності.

Для забезпечення ефективності прийняття управлінських рішень при формуванні кредитних портфелів необхідно запропонувати методика, яка дозволить вирішити проблему максимізації майбутніх доходів за кредитними операціями при обмеженнях щодо рівня ризику та обсягу операцій. Застосування цієї методики сприятиме підвищенню якості кредитного портфеля банку та дозволить оптимізувати його структуру.

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» №2121-III від 07.12.2000 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>; 2. Арбузов С.Г. Банківська енциклопедія / С.Г. Арбузов, Ю.В. Колобов, В.І. Міщенко, С.В. Науменкова. – К. : Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання, 2011. – 504 с. 3. Бойченко А.С. Картографування як інструмент ефективного управління кредитним портфелем банку / А.С. Бойченко // «Управління ризиком» . - 2013. - №18(158). – с. 81-84. 4. Манжос С.Б. Управління якістю кредитного портфеля банку в умовах посткризового розвитку економіки / С.Б.Манжос, Ю.С.Клименко // «Економіка і регіон». – 2012. - №5(36). – с. 105-109. 5. Стешенко О.Д. Управління кредитним портфелем комерційного банку / О.Д.Стешенко, Х.В.Красовська // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2013. - №42. – с.390-393. 6. Український банківський портал / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tables.finance.ua>.

Білейчук М. І.

Ст. гр. ЕФІМ-13

Науковий керівник - к.е.н., проф. Г.О. Партин

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ГРОШОВОГО ПОТОКУ ПІДПРИЄМСТВА

Грошовий потік підприємства є сукупністю розподілених у часі надходжень і виплат коштів, утворених його господарською діяльністю. Вивченням управління та оптимізації грошових потоків, займалась значна кількість вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, а саме: І.А. Бланк, О.М. Сорокіна, О.В. Павловська, В.М. Опарін, Г.Г. Кірейцев, А.М. Поддєрьогін та ін.

Роль ефективного управління грошовими потоками можна виділити за допомогою основних положень:

1. Грошові потоки забезпечують проведення господарської діяльності підприємства у всіх її аспектах. Ефективно організований грошовий потік свідчить про фінансову стабільність підприємства, змогу досягти високих результатів його господарської діяльності.

2. Правильне управління грошовими потоками забезпечує високу синхронізацію різних видів фінансових потоків, прискорює досягнення стратегії підприємства.

3. Раціональне формування грошових потоків сприяє підвищенню ритмічності здійснення операційного процесу підприємства.

4. Активно управляючи грошовими потоками, можна раціональніше та ощадливіше використовувати власні фінансові ресурси та зменшити обсяг залучених.

5. Управління грошовими потоками дає можливість зменшити тривалість виробничого, фінансового циклів.

6. Синхронізація надходження і виплат коштів, що досягається в процесі управління грошовими потоками підприємства, дозволяє знизити ризик неплатоспроможності.

7. Активні форми управління грошовими потоками дозволяють підприємству отримувати додатковий прибуток, генерований безпосередньо його грошовими активами [1, с. 32-33].

Однак при здійсненні господарської діяльності існують певні періоди, для яких характерний дисбаланс обсягів вхідних і вихідних грошових потоків. Це зумовлено неспівпадінням термінів виконання договірних зобов'язань підприємств. Для виправлення цієї ситуації здійснюють оптимізацію грошового потоку. Зокрема, при короткостроковому дисбалансі грошового потоку, в якому вихідні потоки перевищують вхідні використовують «систему прискорення – уповільнення платіжного обороту». Основна мета цієї системи полягає у збільшенні вхідного грошового потоку і уповільнення виплат підприємства, що досягається шляхом: продажу товарів з найбільшим попитом, на умовах передоплати; зменшення обсягів дебіторської заборгованості за товари; використання факторингу, форфейтингу; уповільнення процесу оформлення власних платіжних документів; збільшення терміну отримання товарного кредиту за розрахунками із постачальниками; збільшення обсягу кредиторської заборгованості [2,с.37].

Слід зазначити, що «Система прискорення — уповільнення платіжного обороту», вирішуючи проблему збалансованості обсягів дефіцитного грошового потоку в короткостроковому періоді, створює проблеми наростання дефіцитності цього потоку в наступних періодах. Тому паралельно з використанням механізму цієї системи можуть бути розроблені заходи для забезпечення збалансованості дефіцитного грошового потоку в довгостроковому періоді.

Ріст обсягу вхідного грошового потоку в довгостроковому періоді можна досягнути за рахунок реалізації таких заходів, як

залучення стратегічних інвесторів з метою збільшення обсягу власного капіталу; здійснення додаткової емісії акцій; залучення довгострокових фінансових кредитів; продажу частини (або всього обсягу) фінансових інструментів інвестування; продажу чи здачі в оренду незадіяних основних засобів.

Зниження обсягу негативного грошового потоку в довгостроковому періоді може бути досягнуте за рахунок скорочення обсягу і складу реальних інвестиційних програм, відмови від фінансового інвестування, зниження суми постійних витрат підприємства [3, с. 66].

До напрямів оптимізації грошових потоків також належать їх вирівнювання та синхронізація.

Отже, оптимізація грошового потоку займає важливе місце в управлінні господарською діяльністю підприємства та дає збільшити його прибутковість та мінімізувати ризик неплатоспроможності.

1. Вареник В.М. Комплексна оцінка ефективності управління грошовими потоками / Економічний простір. – 2012. № 58. С. 32-33. 2. Цибульська Е.І. Управління Потенціалом Підприємства / Е.І. Цибульська//: В-во НУА - Харків, 2011. – С.37. 3. Бубняк І.М. Управління грошовими потоками підприємства / І.М. Бубняк// - Фінансовий менеджмент.: В-во НУА, 2010. – С. 66.

Ватаг Я. М.

Ст. гр. ЕФІм – 12

Науковий керівник - к.е.н., проф. Г.О. Партин

СУТНІСТЬ І ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Основою забезпечення високого рівня розвитку підприємства, головною умовою його нормального функціонування та життєдіяльності на конкурентному ринку є його фінансова стійкість. Правильне визначення фінансової стійкості в сучасних умовах дуже важливе як для керівників та власників підприємства, так і для інвесторів, партнерів, державних органів. Також зацікавленими є конкуренти, оскільки, чим нижча стійкість їх суперників на ринку, тим вищі позиції вони займають [1].

Підприємства, які мають вищий рівень фінансової стійкості отримують переваги перед іншими підприємствами певної галузі у виборі партнерів, у залученні інвестицій, прийнятті нових висококваліфікованих працівників та їх заохоченні до якісної роботи. Такі підприємства не конфліктують з державою при сплаті податків та інших платежів, оскільки здійснюють виплати вчасно та в повному обсязі [2].

В ринкових умовах однією із найважливіших проблеми економіки є визначення меж фінансової стійкості підприємства, оскільки за дуже високого її рівня підприємству важко розвиватись, бо воно обтяжене зайвими резервами та запасами, а за її низького рівня, керівництво ризикує залишити підприємство без засобів для розвитку виробництва та існує загроза неплатоспроможності, а згодом і банкрутства [3].

Фінансова стійкість підприємства це досить складна категорія. Тому, тривають дискусії серед багатьох науковців

щодо сутності фінансової стійкості, її місця в фінансовому аналізі підприємств [4].

Щодо самого визначення фінансової стійкості, то деякі автори бачать її у занадто вузькому розумінні і прирівнюють до однієї із характеристик фінансового стану підприємства, інші ж, навпаки, бачать її як окремий елемент і не пов'язують із фінансовим станом підприємства. Багато іноземних вчених взагалі не використовують такого поняття як фінансова стійкість, а замінюють її терміном – заборгованість, леверидж – співвідношення зобов'язань та власного капіталу, боргове навантаження, фінансовий важіль - співвідношення позикового капіталу до власного капіталу, структура сукупного капіталу [5].

Для того, щоб визначити фінансову стійкість підприємства можна використовувати два види показників: абсолютні та відносні.

Розрахунок абсолютних показників полягає у порівнянні обсягу власних та злучених джерел фінансових ресурсів і запасів та витрат, які наявні на підприємстві. Залежно від того, за рахунок чого покриваються запаси і витрати можна визначити тип фінансової стійкості підприємства, яких є чотири: абсолютна фінансова стійкість, нормальна фінансова стійкість, нестійкий фінансовий стан та кризовий фінансовий стан [5].

Однак, зазначений вид показників можна застосовувати не для всіх підприємств, оскільки не всі вони мають запаси. Тому може скластись враження, що підприємство є стійким, оскільки запаси покриваються за власні кошти, бо обсяг запасів дорівнює нулю. Та це хибний висновок, оскільки для підприємства, яке немає жодних запасів, стосовно яких розраховують тип фінансової стійкості, не доцільно визначати наведені вище показники, а треба обчислювати відповідні відносні показники.

У зарубіжній та вітчизняній теорії і практиці фінансового аналізу вчені не дійшли єдиної думки, щодо складу та методів розрахунку абсолютних показників фінансової стійкості. У

Британії, Франції, США та деяких інших зарубіжних країнах взагалі не виділяють такі показники [5].

Відносні показники – це коефіцієнти, кожен з яких має свою методику обчислення та свої нормативні значення. Порівнюючи значення показників певного підприємства із їх нормативним значенням, або із середньоринковим, чи минулорічним значенням показників даного підприємства, можна також дати оцінку фінансової стійкості підприємства. Оцінка стійкості за допомогою цих показників є найпоширенішою у практиці господарювання [4].

Найбільшою проблемою визначення фінансової стійкості підприємства є особливості виробничої та фінансово-економічної діяльності. Крім того існує велика кількість не чітко регламентованих показників, які важко систематизувати, щоб отримати достовірну та цілісну оцінку стійкості підприємства.

1. Кремень В.М. Оцінювання фінансової стійкості підприємства / В.М. Кремень // Актуальні проблеми економіки – 2011 - №1 с. 107-116.; 2. Супрун Н. О. Сутність та зміст поняття управління фінансовою стійкістю підприємства / Управління розвитком. – 2013. – № 16(156). – С. 69–72.; 3. Мельник Г.Г. Методи та моделі оцінки фінансової стійкості підприємств регіону в антикризовому управлінні / Г.Г. Мельник // Економічний вісник Донбасу. 2011.- № 3. – С. 108-111.; 4. Савко О. Я. Підходи до оцінки фінансової стійкості підприємств [Електронний ресурс] / Савко О. Я. // Режим доступу до статті: http://mev-hnu.at.ua/load/2013/7_konkurentnij_potencial_pidpriemstva_metodi_ta_mekhanizmi_pidvishhennja/37-1-0-180; 5. Лахтіонова Л.А. Модель внутрішнього аналізу фінансової стійкості компанії на основі абсолютних її показників [Електронний ресурс] / Л.А. Лахтіонова // Режим доступу до статті: [http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22\(2\)_ekon/stat_20_1/73.pdf](http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22(2)_ekon/stat_20_1/73.pdf);

Гамалій В. Т.

Ст. гр. ЕФІм-12

Науковий керівник – д.е.н., проф. Л.О Шкварчук

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ФІЗИЧНИХ ОСІБ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Роль індивідуальних (приватних) інвесторів на фінансовому ринку неможливо переоцінити. Їх вважають основними постачальниками фінансових ресурсів в економіку, а відтак приватним інвесторам відведена вагома роль у забезпеченні економічного зростання держави.

Індивідуальні інвестори - непрофесійні учасники фінансового ринку, фізичні особи, які вкладають грошові кошти в різноманітні об'єкти інвестування з метою досягнення певних цілей [1]. Можна виділити такі особливості індивідуальних інвесторів: незначний інвестиційний потенціал окремого інвестора, схильність до інвестицій у нефінансові активи, опосередкований вплив на обсяг інвестицій в конкретний сектор економіки, дохід отриманий від інвестицій не є основним доходом таких інвесторів.

Інвестиційна діяльність фізичних осіб можлива за умови, що лише частина сукупного доходу витрачається на споживання, а заощадження не вилучаються з економічного обігу. Механізм трансформації заощаджень домогосподарств в інвестиції прямо пропорційний з процесами формування і використання їх доходів [2]. Найбільшу частку у витратах домогосподарств становлять витрати на придбання товарів і послуг, які збільшуються починаючи з 2010 р. і у II кв. 2014 р. становлять 85,78 % від сукупного доходу, що відображено у табл. 1.

Починаючи з 2012 р. зменшується частка витрат домогосподарств на нагромадження фінансових та

нефінансових активів. В довгостроковому періоді така тенденція є негативною, як для самих інвесторів, так і для економіки держави в цілому.

Таблиця 1

**Структура використання доходів домогосподарств
у 2009- II кв. 2014 рр., (у % до сукупного доходу) ***

Напрямок використання \ Рік	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Придбання товарів та послуг	79,28	76,12	81,3 6	81,9 5	82,23	85,78
Поточні податки на доходи, майно та інші сплачені поточні трансферти	11,73	9,18	8,92	7,94	9,10	8,81
Нагромадження фінансових і нефінансових активів	8,99	14,7	9,72	10,1	8,67	5,41

* Складено на основі даних Державної служби статистики

Інвестиційна політика індивідуальних інвесторів залежить від відкритості фінансового ринку та розвитку ринкової інфраструктури.

В Україні основне місце в інвестиційній політиці фізичних осіб посідають нестандартизовані інструменти боргового ринку — депозити банківських установ та кредитних спілок; друге місце за рангом належить пайовим інструментам інститутів спільного інвестування (ІСІ); значне володіння акціями має неринкову природу та пояснюється специфікою сертифікатної приватизації; майже відсутні індивідуальні інвестиції на ринку боргових цінних паперів — ринках ОВДП, муніципальних та корпоративних облігацій [1].

Приріст депозитів домогосподарств на кінець 2012 р. склав 18,97%, на кінець 2013 р. 19,68%, проте на кінець II кв. 2014 р. залишок депозитів домогосподарств зменшився на 3,2%

у порівнянні із залишком на кінець 2013 року. При цьому спостерігається заміщення гривневих депозитів, вкладами у іноземній валюті [3]. Банківські депозити є найбільш привабливим об'єктом інвестування для індивідуальних інвесторів за параметрами доступності, дохідності та ризиковості. Зменшення інвестиційної активності фізичних осіб спостерігається і у секторі ІСІ. Так, у II кв. 2014 р. частка коштів, що належать громадянам України, у вартості чистих активів усіх ІСІ зменшилася із 6.2% до 5.6% [4].

На фоні кризових явищ в економіці України у 2014 р. спостерігається ситуація, коли скорочення інвестиційної активності фізичних осіб, не збільшує обсягів внутрішнього споживання (оборот внутрішньої торгівлі за I півріччя 2014р. скоротився на 0,4 % до аналогічного періоду 2013 р.), тобто заощадження домогосподарств не трансформуються в інвестиційні ресурси, а фактично вилучаються з економічного обігу. Лише стабілізація макроекономічної ситуації зумовить зростання інвестиційної активності фізичних осіб.

1. Красножон С. Вплив факторів інвестиційного клімату на індивідуальне інвестування / С. Красножон //Ринок цінних паперів України. Вісник Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. – 2011. – №. 3-4. – С. 3-8. 2. Ключник Л. В Заощадження домашніх господарств як джерело інвестиційних ресурсів економіки України / Л. В. Ключник // «Економічні науки». – Серія «Облік і фінанси». – Випуск 9 (33). – Ч. 4. – 2012 3. Грошово-кредитна статистика. Депозити домогосподарств [Електронний ресурс]. Офіційний веб-сайт НБУ– Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>. 4. Аналітичний огляд діяльності інститутів спільного інвестування в Україні за перше півріччя 2014 р.[Електронний ресурс]//Українська асоціація інвестиційного бізнесу.–2014.–: [hthttp://www.uaib.com.ua](http://www.uaib.com.ua)

Дмитраш М. О.

Ст. гр. ЕФІм-12

Науковий керівник - к.е.н., проф. Г.О. Партин

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ПЕРЕДУМОВА ПОКРАЩЕННЯ ЙОГО ФІНАНСОВОГО СТАНУ

За сучасних кризових умов господарювання одним із важливих факторів забезпечення сталого розвитку підприємства та підвищення його позицій у ринковому середовищі є здійснення інвестиційних процесів.

Інвестиційна привабливість підприємства при цьому відіграє ключову роль, адже саме вона є тим індикатором, значення якого дозволить потенційним інвесторам зробити висновки про доцільність вкладення коштів в даний об'єкт [1].

Дослідженням проблем інвестиційної діяльності підприємств займалися такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як Бажал Ю. М., Бланк І. О., Козаченко Г. В., Майоров Т. В., Пересад А. А., Федоренко В. Г., Хрущ Н. А., Дж. Бейлі, Г. Бірман, С. Брігхем, Л. Гітман, Г. С. Шмідт та ін. [2].

Інвестиційна привабливість підприємства для інвестора полягає у максимізації можливого прибутку від вкладення капіталу та мінімізації ризику. Під час прийняття інвестиційного рішення інвестору важливо оцінити фінансово-майновий стан підприємства, техніко-економічні показники діяльності та приналежність до певної стадії життєвого циклу підприємства. Отже, інвестиційна привабливість підприємства - це сукупність характеристик його фінансово-господарської та управлінської діяльності, перспектив розвитку та можливості залучення інвестиційних ресурсів [4, с.98].

Інвестиційну привабливість підприємства не можливо розглядати окремо від такої важливої її складової як інвестиційний клімат країни чи регіону, у якому функціонує

підприємство, адже якщо клімат в країні несприятливий, то увияти в цих умовах високий рівень інвестиційного іміджу підприємства важко. Так, зокрема згідно із дослідженнями Європейської бізнес-асоціації, інвестори відзначили низку негативних тенденцій, які сьогодні спостерігаються в економіці України та не сприяють припливу капіталу : корупція (15%); недосконале правове середовище (11%); непрозорість судової системи (5%); 5% респондентів зіткнулися з проблемами під час отримання банківських кредитів і позик. Значно ускладнює ситуацію й стан війни на сході країни [5, с.505-506].

Для оцінки інвестиційної привабливості підприємства застосовують ряд методик, найпопулярнішими з яких є:

- 1) методика рейтингової оцінки емітентів;
- 2) методика інтегральної оцінки, що базується на аналізі окремих фінансових показників підприємства.

На думку експертів оцінка інвестиційної привабливості підприємства повинна базуватися на порівнянні значень показника досліджуваного об'єкта з результатами виміру цього показника для інших підприємств або з максимально можливою величиною показника, якщо її можна встановити з метою ухвалення рішення про доцільність інвестування, при цьому необхідним є врахування зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на підприємство [3].

Враховуючи те, що інвестиційні рішення передбачать довгострокове вкладення капіталу, забезпечення інвестиційної привабливості сучасного підприємства неможливе без розробки його інвестиційної стратегії, що забезпечить диверсифікацію форм інвестиційної діяльності, здатність ефективно реагувати на зміни в ринковому середовищі, зберігаючи таким чином високий рівень інвестиційної привабливості [2].

Отже, оцінка та аналіз інвестиційної привабливості підприємства є не лише основою для розроблення ефективної інвестиційної стратегії підприємства, а й можливістю виявити недоліки в діяльності підприємства, передбачити заходи щодо їх

ліквідації та покращити можливості залучення інвестиційних ресурсів. Інвестиційна привабливість підприємства в сучасних ринкових умовах є вагомим фактором, який впливає на економічний ефект від ведення бізнесу.

1. Аранчій Д.С. *Інвестиційна привабливість підприємств: сутність, фактори впливу та оцінка існуючих методик аналізу [Електронний ресурс] / Аранчій Д.С., Гончаренко С.А. // Режим доступу до статті: www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/3.../59.pdf* / 2. Довгаль Л. В. *Стратегія інвестиційної діяльності підприємства [Електронний ресурс] / Довгаль Л. В. // Режим доступу до статті: www.repository.hneu.edu.ua/Довгаль%20Л.%20В/* / 3. Лівощко Т.В. *Інвестиційна привабливість підприємств [Електронний ресурс] / Лівощко Т.В., Моргунова К.І.// Режим доступу до статті: www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_4_101.pdf* / 4. Тридід О.М. *Розробка інвестиційної стратегії підприємства як напрям забезпечення його інвестиційної привабливості / Тридід О.М. // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. – Луганськ: вид-во СЛУ ім. В.Даля, 2011. – № 1(37). – С. 92- 99.* / 5. Швець В.Я. *Аналіз інвестиційного клімату в економіці України та шляхи його покращення / Швець В.Я. // Економічний нобелівський вісник –2014. – № 1(7). – с. 502- 508.*

Зубко Н. І.
Ст. гр. ЕФІМ-11
Науковий керівник – к.е.н., асист. І.І. Топій

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ ТА НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Страховий ринок сьогодні є найрозвиненішим сектором ринку небанківських фінансових послуг України, який акумулює майже 83,2 % від загального обсягу активів цього сектору. Проте український страховий ринок не можна назвати таким, що успішно розвивається. Більше того, на фоні розвитку світового страхового ринку ринок страхування в Україні значно відстає. Розглянемо що саме відрізняє його на світовій арені.

По-перше, це невелика частка у складі світового ринку – 0,073% і у складі ринку Східної Європи – 6,36% (у той час як питома вага Росії та Польщі в страховому ринку країн Східної Європи становить 77,7%) [1].

По-друге, відносно невисока частка у ВВП країни. Частка чистих страхових премій у ВВП України у 2013 р. становила 1,4%, а у 2014 р. – 1,6%. Загалом обсяги валових страхових премій за I півріччя 2014 року зменшилися порівняно з I півріччям 2013 року на 23,0%, чисті страхові премії зменшилися на 16,5%. Зростання частки страхових премій у ВВП протягом 2012-2013 рр. пов'язане із відновленням економіки України після фінансової кризи 2008-2009 рр. та одночасним помірним зростанням цих показників. Водночас, у порівнянні з країнами Європи рівень показника є незадовільним та має потенціал зростання до 2-2,2% [1].

По-третє – це певний рівень монополізації окремих видів страхування та недостатня капіталізація страхових компаній. Проблема недостатньої капіталізації страхових компаній України змушує страховиків перестраховувати ризики за кордоном, а також залучати іноземних інвесторів, тим самим

сприяючи витоку грошових коштів з України. Ось чому і є проблематичним питання доступу до національного страхового ринку філій іноземних страховиків-нерезидентів. Такий допуск має відбуватися поступово та з урахуванням його подальшого впливу на стан національного страхового ринку.

По-четверте - високі темпи зростання кількості страховиків. При цьому більшість з них мають незначний обсяг активів і змушені питому вагу своїх зобов'язань передавати в перестраховування страховим організаціям інших країн. Станом на 30.06.2014р. обсяг загальних активів страховиків становив 66 156,7 млн. грн., що на 3,6% більше в порівнянні з відповідним показником минулого року [2].

І по-п'яте – це низька ступінь захищеності за основними ризиками. Загалом рівень розвитку вітчизняного страхового ринку охоплює не більше ніж 10% ризиків, що є в Україні, водночас у розвинених державах цей показник становить 90–95 % [1].

Суттєвою проблемою ринку страхування в Україні є відсутність підтримки держави і низький рівень довіри до страхових компаній. Громадяни України, які не мають жодного страхового полісу, не виявляють бажання страхуватися в основному через недовіру до вітчизняних страхових компаній. Підтвердженням цього є наступні дані:

- кількість укладених договорів страхування з фізичними особами від нещасних випадків зменшилася у 2014 р. на 165,7 тис. одиниць у порівнянні з відповідним показником 2013 року;
- кількість укладених договорів страхування життя аналогічно зменшилася на 58,3 тис. одиниць [2].

Отже, як бачимо на українському страховому ринку наявні значні проблеми, які потребують негайного вирішення. Можна запропонувати такі шляхи вирішення основних проблем страхового ринку:

- 1) Розроблення напрямів удосконалення законодавчої та методологічної бази ринку страхових послуг.

2) Визначення стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку.

3) Перегляд умов ліцензування страховиків.

4) Посилення конкурентоспроможності, стійкості та інвестиційної привабливості страхового ринку України, зокрема:

- підвищення рівня капіталізації страхових компаній;
- запровадження європейських стандартів класифікації ризиків у страхуванні;

- забезпечення розвитку довгострокового страхування життя;

- підвищення рівня захисту прав споживачів страхових послуг;

- підвищення прозорості діяльності страхового ринку.

5) Розширення спектра та підвищення якості страхових послуг, шляхом:

- забезпечення створення системи гарантування страхових виплат за договорами страхування життя;

- створення правових основ для введення і розвитку інвестиційного та пенсійного страхування;

- оптимізації кількості обов'язкових видів страхування.

б) Забезпечення розвитку страхової культури громадян і підвищення фінансової грамотності учасників страхового ринку.

1. Державний комітет статистики України/[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. 2. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг./[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nfp.gov.ua>.

Зубрицька О. І.

Ст. гр. ЕФІм-13

Науковий керівник – к.е.н., проф. Г. О. Партин

ФІНАНСОВІ РИЗИКИ ПІДПРИЄМСТВА ТА МЕТОДИ ЇХ НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ

Фінансово-господарська діяльність підприємств пов'язана з різноманітними ризиками. У ринкових умовах ризик – це важливий елемент підприємництва, тому підприємець, який вміє вчасно ризикувати, отримує винагороду. Серед усіх ризиків діяльності суб'єктів господарювання основними є фінансові ризики, аналіз яких необхідно проводити при ухваленні будь-якого фінансового рішення.

Слід зазначити, що ризик – це усвідомлена можливість небезпеки виникнення непередбачених втрат очікуваного прибутку, майна, грошей через випадкові зміни умов економічної діяльності, несприятливі обставини [1, с. 498].

Фінансовий ризик є результатом вибору власниками підприємства фінансового рішення, спрямованого на досягнення бажаного результату фінансової діяльності при ймовірності настання фінансового збитку через невизначеність умов його реалізації.

Фінансові ризики поділяють на 3 групи:

- 1) ризики, пов'язані з купівельною спроможністю грошей;
- 2) ризики, пов'язані із вкладенням капіталу;
- 3) ризики, пов'язані із формою організації діяльності [3, с.51].

Виділяють зовнішні та внутрішні причини виникнення фінансових ризиків. До зовнішніх причин належать такі, як фінансова криза, нестабільна економіка країни, інфляція, політичні чинники тощо. Ці причини підприємство контролювати не може. До внутрішніх причин відносять:

підвищення витрат підприємства, неефективне управління фінансовими результатами, незадовільну фінансову політику та інші. Особливістю внутрішніх причин виникнення ризиків є можливість їх виявлення та попередження [4, с. 216].

Для запобігання дестабілізуючого впливу фінансових ризиків на діяльність підприємства необхідно здійснювати постійне управління ризиками, що є основною функцією ризик-менеджерів. Управління фінансовими ризиками підприємства є сукупністю фінансових рішень, що забезпечують всебічну оцінку ризиків і нейтралізацію їх можливих негативних фінансових наслідків [5, с.212].

Механізми нейтралізації фінансових ризиків поділяють на зовнішні і внутрішні. Зовнішні передбачають нейтралізацію ризиків з допомогою страхових компаній, які беруть на себе відповідальність за понесені втрати. До внутрішніх механізмів відносять ті методи, які реалізуються в межах самого підприємства [3, с. 241].

Оскільки підприємство практично не може впливати на зовнішні ризики, то основну увагу необхідно приділяти внутрішнім механізмам нейтралізації ризиків. Доцільно виділити наступні методи нейтралізації фінансових ризиків:

- ухилення від ризику (найпростіший метод, який дозволяє повністю уникнути ризик, але не дозволяє отримати прибуток);
- передача ризику (трансферт ризику партнерам по фінансових операціях шляхом укладання контрактів);
- розподіл ризиків (часткова передача ризику фінансовим партнерам підприємства);
- об'єднання ризику (залучення до вирішення загальних проблем інших підприємств і фізичних осіб, зацікавлених в успіху загальної справи);
- мінімізація ризику (шляхом диверсифікації, лімітування, хеджування) [2, с. 53-54].

Щоб фінансова-господарська діяльність підприємств у конкурентному ринковому середовищі була ефективною, підприємствам необхідно приймати нетрадиційні рішення. Однак саме такі рішення підвищують можливість виникнення фінансового ризику. За таких умов підприємства мають своєчасно виявити можливий ризик, ефективно управляти ним та нейтралізувати його дію з метою обмеження негативного впливу на діяльність підприємства та мінімізації обсягів фінансових втрат.

1. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник/ А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк// Львів: Вид-во НУ "Львівська політехніка". - 2005. – 498 с.; 2. Землячова О.А. Класифікація фінансових ризиків та методи їх зниження/ О.А. Землячова, Л.С. Савочка// Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2012. - №3. – С.50 – 57.; 3. Партин Г.О. Фінансовий менеджмент / Г.О. Партин, Н.Є. Селюченко// Навч. Посібник. – Львів: Видавництво НУ «Львівська політехніка». – 2010. – 332 с.; 4. Партин Г.О. Фінансові ризики підприємства/ Г.О. Партин, О.А. Бурба// Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.9. – С. 215 – 220.; 5. Посохов І.М. Дослідження методів оцінки ризиків корпорацій/ І.М. Посохов// Європейський вектор економічного розвитку. – 2013. - №2(15). – С. 211-217.

Кадикало О. В.

Ст. гр. ЕФІм – 12

Науковий керівник – к.е.н., проф. Г.О. Партин

НЕОБХІДНІСТЬ І ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Важливим показником в економіці підприємства є прибуток, оскільки він є найважливішим узагальнюючим показником оцінки ефективності функціонування підприємства.

В економічній літературі існує безліч визначень поняття “прибуток”. Економіст Бойчик І.М. трактує поняття прибутку як частину доходу, яка залишається на підприємстві після відшкодування всіх витрат, що пов’язані з виробництвом, реалізацією продукції та іншими видами діяльності [1]. Згідно з Господарським кодексом, прибуток (доход) суб’єкта господарювання є показником фінансових результатів його господарської діяльності, що визначається шляхом зменшення суми валового доходу суб’єкта господарювання за певний період на суму валових витрат та суму амортизаційних відрахувань [2].

В умовах конкуренції, яка призводить до боротьби підприємства за споживача, виробник змушений щоразу вдосконалюватись, та шукати шляхи для покращення своєї діяльності для того, щоб забезпечити собі необхідний обсяг прибутку.

Для того, щоб забезпечити виконання одного з найважливіших завдань діяльності підприємства, а саме, максимізацію отримання прибутку у поточному та перспективному періодах, необхідно приділяти увагу проблемі підвищення ефективності процесів формування і розподілу доходів та витрат.

Управління прибутком – це процес розроблення та прийняття управлінських рішень з метою формування і розподілу прибутку для оптимізації доходу власників [3].

При управлінні прибутком підприємства необхідно дотримуватись певної послідовності: сформувати належну інформаційну базу; дослідити вплив внутрішніх і зовнішніх факторів на формування та використання прибутку підприємства; визначити напрями розподілу прибутку з врахуванням цілей підприємства; розробити систему управлінських рішень щодо забезпечення повного та ефективного використання прибутку та здійснювати контроль за виконанням управлінських рішень; корегувати окремі управлінські рішення щодо розподілу та використання прибутку [4].

За даними Державного комітету статистики України у 2013 році 34,1% підприємств працювали збитково, а сума чистого збитку становила 204889,4 млн. грн. Необхідно зазначити, що 65,9% підприємств, які працювали прибутково, отримали лише 29602,8 млн. грн. чистого прибутку, що свідчить про значний спад економіки України [5].

Для того, щоб забезпечити ефективність системи управління прибутком, необхідно організувати службу контролінгу, яка повинна стати основним елементом організаційної структури підприємства. Принципова її відмінність від інших фінансово-економічних служб полягає в тому, що ця служба комплексно вирішує завдання поліпшення виробничо-господарської і економічної роботи підприємства.

Велике значення в системі контролінгу має оперативний аналіз відхилень витрат підприємства. Він дає змогу своєчасно оцінити ситуації, пов'язані з формуванням витрат діяльності, виявити негативні причини і вади в роботі, внутрішньогосподарські резерви покращення використання ресурсів підприємства, забезпечити оперативне маневрування ресурсами і капіталом з метою раціоналізації витрат [6].

В умовах нестабільності економіки і постійного зростання цін багато підприємств не планують прибуток, і пояснюють це складністю прогнозування, однак без планових розрахунків

рівень керованості фінансовими результатами істотно знижується. Тому необхідно впроваджувати ефективне внутрішньофірмове планування, яке має бути гнучким і адаптивним, своєчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища підприємства. Участь у формуванні планів мають брати ті, хто буде потім впроваджувати в життя ці розроблені плани.

1. Денисенко Л.О., Сусик Н.В. Шляхи поліпшення процесу формування прибутку на підприємстві / [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://knutd.com.ua/our-publication/132/139/184/317/2240/> 2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 року № 436-IV 3. Висоцька А.В., Гончаров Ю.В. Управління прибутком на підприємстві та шляхи його покращення / [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://knutd.com.ua/our-publication/132/139/184/317/2248/> 4. Четверикова А.Г. Управління прибутком підприємства / [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://bulletin.uabs.edu.ua/store/eco/2012/3ea4118bce4fe00b7478a3de251f74f1.pdf>. 5. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> 6. Арапочкіна А Особливості управління прибутком підприємства/ [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://sophus.at.ua/publ/2013_12_19_20_kampodilsk/sekcija_5_2013_12_19_20/osoblivosti_upravlinnja_pributkom_pidpriemstva/47-1-0-822

Квасниця Г. Р.

Ст. гр. ЕФІм-12

Науковий керівник – проф. Г.О. Партин

ФАКТОРИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Для забезпечення успішного функціонування підприємств в Україні важливе значення має формування належної системи управління усіма видами ресурсів, зокрема обіговими коштами. Суб'єкти господарської діяльності потребують збільшення обсягу обігових коштів для розвитку економічного потенціалу. На сучасному етапі наростити суму обігових коштів підприємства можна не лише шляхом отримання банківського кредиту, але й з використанням факторингу [3].

Проблемі факторингу присвячено низку наукових праць. Серед вчених, що вивчали управління дебіторською заборгованістю в Україні найбільш відомими є С. Биконя, Ф. Бутинець, Є. Дубровська, Л. Гутко, І. Колесова, О. Остафіль [3].

Останніми роками у світі спостерігається зростання обсягів виконаних факторингових операцій. Найбільші річні обсяги факторингових операцій здійснюють у Великобританії, Італії та США. Дуже швидке зростання факторингу спостерігається і в країнах Східної Європи.

Факторингові операції проводять на фінансовому ринку України банківські установи відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність». Згідно цього Закону факторинг є придбанням права вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари чи надані послуги із взяттям на себе виконання таких вимог і приймання платежів [1].

Станом на 31.12.2013 в Державному реєстрі фінансових установ міститься інформація про 163 фінансові компанії, які мають право надавати послуги факторингу. У 2011-2012 рр. спостерігається зростання обсягу договорів факторингу та

збільшення їхньої кількості. У 2011 році обсяг факторингових операцій становив 6845,2 млн. грн., у 2012 – 11702,8 млн.грн. Протягом 2013 року фінансові компанії виконали 60 524 договорів факторингу на суму 9167,8 млн. грн.

Факторинг досить часто ототожнюють із кредитом. Однак, ці види операцій спрямовані на задоволення різних потреб і мають різну природу. Характерні особливості факторингу і банківського кредиту подано в табл. 1 [2].

Таблиця 1

Характерні ознаки факторингу і банківського кредиту

Ознака	Факторинг	Кредит
1. Термін	Надається на термін відтермінування платежу (до 90 днів)	Обумовлений в кредитній угоді на фіксований термін
2. Забезпечення	Застава не потрібна	Надається під заставу
3. Погашення боргу	Відбувається з грошей дебіторів	Повертається клієнтом
4. Обсяг фінансування	Може збільшуватись залежно від обсягу продажів	Надається на обумовлену в договорі суму
5. Процедура отримання коштів	Орієнтується на майбутні досягнення компанії.	Орієнтована на успіхи компанії в минулому, рівень довіри до неї.

Здійснюючи факторингові операції, постачальник прискорює процес отримання грошових коштів за відвантажені товари, зменшує ризик неповернення боргу, що в свою чергу, підвищує ліквідність активів, платоспроможність і рентабельність компанії та покращення економічного добробуту власників підприємств [4].

Варто зазначити, що для визначення ефективності здійснення факторингової операції необхідно порівняти рівень витрат за цією операцією з середнім рівнем відсоткової ставки за короткотерміновим банківським кредитом [5, с. 136].

Факторинг в Україні поступово розвивається. Проте через економічну нестабільність, суперечливість у законодавстві, низьку зацікавленість у вивченні закордонного досвіду фінансового управління, факторинг так і не отримав належного значення. Для вдосконалення механізму рефінансування дебіторської заборгованості необхідна стабілізація фінансового ринку та економіки країни, створення належних інвестиційних умов та узгодження нормативно-правового регулювання.

1. Закон України “Про банки і банківську діяльність” // ВР України від 07.12.2000 р. № 2121-III ст. 47. – (<http://zakon.rada.gov.ua>). 2. Говорушко Т. А., Ситник П.І. Факторинг як форма рефінансування дебіторської заборгованості // Облік і фінанси. - №4 (58). – 2012. – с.35.40. 3. Погорєлова Т.О. Особливості факторингу як інструменту мінімізації дебіторської заборгованості // Вісник НТУ «ХПІ». №67(1040) . – 2013. – с.145-150. 4. Завора Т. М./ Аналіз ринку факторингових послуг в Україні. // Економіка і регіон. №6 (37). – 2012. – с.131-135. 5. Партин Г.О., Селюченко Н. Є. Фінансовий менеджмент: Навч. посібник. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2010. – 332 с.

Коваленко Р. Л.

Ст. гр. ЕФІм-13

Науковий керівник – асист. О.О. Бонецький

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА СИСТЕМУ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасній економічній літературі не існує єдиного визначення сутності фінансового менеджменту. Вартим уваги є наступне: фінансовий менеджмент – це процес управління формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів суб'єктів господарювання та оптимізації обороту його грошових коштів.

Реалізація ж функцій фінансового менеджменту пов'язана з процесом безперервного і цілеспрямованого підбору відповідних інформативних показників, орієнтованих як на прийняття стратегічних рішень, так і на ефективне поточне управління фінансовою діяльністю.

Дані, які характеризують загальноекономічний розвиток країни можна віднести до двох підгруп, а саме показників макроекономічного розвитку та галузевого розвитку.

Статистичні дослідження засвідчують, що чинники макроекономічного середовища сприяли розвитку підприємницької діяльності в Україні (див. табл. 1).

Як причини слід відзначити збільшення розміру ВВП країни. Таке зростання, пояснюється зростанням кількості вироблених товарів та наданих послуг. Це в свою чергу позитивно впливає на рівень доходів та стан зайнятості (як наслідок, — вартість робочої сили), рівень процентних ставок за кредитами тощо. Однак, треба пам'ятати про регулярне зростання цін і можливість збільшення номінального ВВП саме через це.

Таблиця 1

Динаміка основних показників макроекономічного розвитку країни за 2008-2013 р.р [1,2].

Рік / Показник	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ВВП (млрд. грн.)	948,1	913,3	1082,6	1302,1	1411,2	1444
Грошові доходи населення	634,5	661,9	847,9	989	1149,2	1149,2
Вклади населення в банках	217,8	214,1	275,1	310,4	369,3	-
Індекс інфляції	122,3	112,3	109,1	104,6	99,8	100,5
Облікова ставка центрального банку	12	10,25	7,75	-	7,5	6,5

Щодо впливу рівня інфляції, то її зміна впливає на вартість ресурсів, що купуються підприємством, рівень процентних ставок за кредитами, структуру попиту на певні групи товарів; щодо ринку праці, то рівень реальних доходів трудящих не знижується, хоча накопичені раніше грошові заощадження втрачають свою цінність. Як бачимо індекс інфляції теж продемонстрував позитивну зміну з 122,3 до 100,5%. До речі, незначна інфляція (3-4%), яка супроводжується зростанням грошової маси, здатна стимулювати виробництво.

Збалансована інфляція є нестрашною для бізнесу, адже зростання цін на ресурси просто спричинятиме відповідне подорожчання кінцевого товару. Справжньою ж бідою є незбалансована інфляція, за якої неможливо раціонально вибрати сфери застосування капіталу, розрахувати і порівняти прибутковість варіантів інвестування, а отже промисловість розвиватися не може [3,4].

Щодо грошових доходів населення та депозитів, то в умовах ринкової економіки вони повинні трансформуватися в

інвестиційні ресурси. Однак розрахунок ефективності використання депозитів в Україні свідчить про їх надзвичайно низький рівень [5].

У країнах з розвинутою економікою облікова ставка впливає на ціну та обсяги кредитних ресурсів центробанків, що змінює вартість грошей в цілому в країні. Зменшення облікової ставки позитивно впливає на позичальників за умови укладання договорів з плаваючою ставкою, яка прив'язана до облікової, а також зміни пені.

Отже, на мою думку, будь-які, навіть мінімальні зміни, зовнішнього економічного середовища матимуть значний вплив на підприємство і саме тому для прийняття правильних фінансових рішень необхідно слідкувати за всіма змінами макроекономічного середовища і оперативно на них реагувати.

1. *Офіційний сайт державного комітету статистики України* [<http://www.ukrstat.gov.ua/>];
2. *Офіційний сайт Національного банку України* [<http://www.bank.gov.ua/control/portalmap>];
3. Бровко В. *Інфляція 2006: без гальм // 2000-2006-7апреля (№ 14)*;
4. Івасів Б.С. *Гроші та кредит [Текст]: Підручник. – Вид. 3-тє, змін. й доп. – Тернопіль: Карт-блани, К.:Кондор, 2008. – 528 с.*;
5. О. О. Драган/*Аналіз бюджету вітчизняних домогосподарств в посткризовий період: Електронне видання "Ефективна економіка"* [<http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2302>];

Козак Г. З.

Ст. гр. ЕФІм-13

Науковий керівник – д.е.н, проф. І.Б. Хома

УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Стабільний розвиток економіки значною мірою залежить від ефективності функціонування банківської системи і діяльності органів грошово-кредитного регулювання, адже саме ефективний перерозподіл тимчасово вільних коштів між різними суб'єктами бізнесу створює можливості для економічного зростання. Важливим аспектом у забезпеченні ефективності діяльності банківської системи є досягнення оптимального рівня її ліквідності.

Під ліквідністю банку слід розуміти, що його активи є досить мобільними для забезпечення вчасного виконання задалегідь узятих зобов'язань та вимог, що виникли у процесі господарювання. З іншого боку, це обов'язкова збалансованість між строками і сумами погашення активів та строками і сумами виконання зобов'язань банку [5].

Основною причиною виникнення ризику неліквідності в комерційному банку є невідповідність строків і сум надходження й витрат коштів. Банки не завжди можуть задовольнити попит на грошові кошти за рахунок їх надходження у свою фінансово-кредитну установу [3].

З проблемою кризи ліквідності вітчизняні банки зіткнулися на початку 2008-2009 рр. Національний банк України був змушений упровадити мораторій на відкликання депозитів. Унаслідок припинення кредитування з кінця 2009 р. у банків відчувався надлишок ліквідних коштів та незбалансованість ресурсної бази, що негативно вплинуло на формування в них прибутку [1].

Для виходу з кризи НБУ застосував всі інструменти грошово-кредитної політики: знизив облікову ставку з 12% до

11% у 2009 році, а впродовж наступних років до 7,5 % (станом на 01.01.13.); знизив норми обов'язкових резервів до 0% у національній валюті та 9-10 % в іноземній валюті; застосував механізм рефінансування комерційних банків [2].

Управління ліквідністю передбачає, що в разі, коли джерела і обсяги використання ліквідних коштів не співпадають, у банку виникає розрив ліквідності, який кількісно вимірюється як різниця між сумою задіяних і використаних коштів. У разі надлишку ліквідних коштів вони повинні бути інвестовані в доходні активи, а в разі дефіциту – залучені з найбільш дешевих і доступних джерел [1].

Слід зазначити що на сьогодні існує декілька підходів щодо управління ліквідністю:

1. Управління активами. Сутність цього підходу полягає в нагромадженні високоліквідних активів, які повністю забезпечують потреби ліквідності банку. У разі виникнення попиту на ліквідні засоби, активи продаються доти, доки не будуть задоволені потреби у грошових коштах. Отже, відбувається перетворення активів у грошову форму [3].

2. Управління пасивами (запозичення ліквідних засобів). Управління ліквідністю через запозичення ліквідних засобів вважається найбільш ризиковим підходом, він реалізується шляхом запозичення ресурсів на ринку. Основними джерелами запозичення ліквідних засобів для банків є позики на міжбанківському ринку, угоди РЕПО, врахування векселів, отримання позик у Центральному банку, випуск цінних паперів [4].

3. Управління активами і пасивами. Згідно цього підходу до управління ліквідністю частина попиту на ліквідні кошти задовольняється за рахунок нагромадження високоліквідних активів, а решта – за допомогою проведення операцій запозичення коштів [3].

Отже, варто зазначити, що щоденна робота з підтримання достатнього рівня ліквідності є неодмінною умовою

самозбереження і виживання банку та забезпечує стійкість його функціонування.

Підвищення ефективності управління ліквідністю банків України залежить, перш за все, від професійно налагодженої аналітичної роботи, яка має здійснюватися за такими напрямками: оцінка ризиковості окремих активів банку, їх доходності й можливості перетворення на засоби платежу; аналіз впливу на стан ліквідності окремих банківських операцій, здійснення яких супроводжується зміною структури активів та пасивів банку, а отже, і зміною стану його ліквідності; передбачення зміни співвідношення обсягу залучених вкладів та виданих кредитів з урахуванням макро- і мікроекономічних факторів; оцінка можливостей використання зовнішніх джерел поповнення ліквідних коштів.

1. Євєнко Т.І. Управління ліквідністю банківських установ / Т.І. Євєнко // Економічний часопис - XXI – 2013. – Вип. 1-2(2). – С. 27-29. 2. Рудан Я.В. Проблеми та перспективи управління ліквідністю банківської системи в умовах стагнації вітчизняної економіки / Я.В. Рудан // Наукові записки. Серія «Економіка» - 2013, - Вип. 22. – С. 79-84. 3. Саламашенко І.М. Стратегії управління ліквідністю банків / І.М. Саламашенко // Управління розвитком. – 2014. – Вип. 4. – С. 102-105. 4. Серпенінова Ю.С. Теоретичні підходи управління ліквідністю банківських установ / Ю.С. Серпенінова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – Вип. 12. С. 16-24. 5. Хома І. Б. Проблеми управління ліквідністю у сфері банківської діяльності в умовах кризи / І. Б. Хома // Тези доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції "Управління у сферах фінансів, оподаткування, страхування і кредиту", присвяченої 165-річчю Національного університету "Львівська політехніка", 18 – 21 листопада 2009 р. – Львів : Видавництво НУ ЛП. – 2009. – С. 144–147.

Кузицька Ю. І.

Ст. гр.ЕФІм-12

Науковий керівник – к. е. н., проф. Г.О. Партин

ФУНКЦІЇ І ЗАХОДИ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

В економіці будь-якої держави успішне функціонування реального сектору економіки є вагомим передумовою її розвитку, що забезпечує економічну, політичну і соціальну стабільність країни. Питання управління витратами підприємства на сьогоднішній день вкрай актуальним, що зумовлено як політичною, так і економічною ситуацією в країні, а також функціонуванням підприємств в умовах жорсткої конкуренції на ринку.

Над дослідженням у сфері управління витратами працюють такі вчені: Великий Ю. М., Давидович І. Є., Череп А. В., Бутинець Ф.Ф., Партин Г., Грещак М., Дробязко С., Юданов А., Пилипенко А., Амосов О., та ін. [2,3,4,5].

Управління витратами – це динамічний процес, який включає управлінські дії, мета яких полягає у досягненні високого економічного результату діяльності підприємства [3, с. 7].

Критерієм оптимізації системи управління витратами є мінімізація витрат підприємства при забезпеченні постійного рівня якості виконання бізнес-процесів [2]. Однак варто зауважити, що оптимізація зводиться не тільки до зниження витрат, а поширюється на всі елементи управління підприємством [3, с. 35].

Будь-який процес управління витратами на підприємстві реалізується через систему функцій управління, кожна з яких має на меті вирішення певного переліку завдань. Наприклад, на етапі реалізації функції «планування діяльності з управління витратами підприємства» завданнями є планування обсягів

витрат, прогнозування їх змін, планування напрямів економії витрат, тощо.

На етапі реалізації функції «Організація та реалізація завдань щодо управління витратами підприємства» вирішуються розподіл завдань щодо організації функціонування системи управління витратами та їх реалізації.

Щодо реалізації функції «Мотивація працівників підприємства задіяних в управлінні витратами підприємства», то її основним завданням є розробка системи стимулювання працівників, критеріїв оцінки ефективності праці.

Контроль діяльності з управління витратами підприємства передбачає здійснення моніторингу і аналізу витрат та перевірок обґрунтованості витрат підприємства [1, с. 46-48].

Щоб забезпечити ефективне функціонування підприємства на основі формування системи управління витратами необхідно:

1) провести реорганізацію організаційної структури підприємства та виділити у складі структурних одиниць центри відповідальності;

2) організувати облік витрат у розрізі центрів відповідальності, місць їх виникнення та видів продукції;

3) запровадити раціональні методи обліку витрат і калькулювання;

4) виявити і використовувати чинники економії ресурсів і зниження витрат за допомогою методів сучасного аналізу;

5) розробити норми витрат усіх видів ресурсів на основі даних про організаційно-технологічні умови виробництва;

6) оцінювати і прогнозувати зміну кон'юнктури ринку продукції підприємства;

7) підвищити ефективність рівня внутрішньогосподарських зв'язків;

8) впровадити бюджетування, контролінг; постійний моніторинг за рівнем витрат та вживати заходи для їх зниження;

9) формувати систему мотивації працівників щодо зменшення рівня витрат.

Отже, управління витратами – це один з найефективніших способів забезпечення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. Виявлення резервів економії ресурсів і максимізація віддачі від них, планування, облік, аналіз витрат та стимулювання ресурсозбереження є необхідною передумовою підвищення ефективності функціонування підприємства. Тому, спираючись на швидкий розвиток ринкових відносин, вважаємо, що у майбутньому тотальне управління витратами є неодмінним для успішної діяльності підприємства на ринку.

1. Балан А. А. Система управління витратами на промисловому підприємстві / А. А. Балан, А.В. Крисенко. - *Економіка: реалії часу* №3(13), 2014. – с.45-49. 2. Грещак М. Г. Управління витратами // М. Г. Грещак., О.С.Коцюба. - *Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц.* — К.: КНЕУ, 2002. — 131 с. 3. Давидович І. Є. Управління витратами // І. Є. Давидович. - *Навчальний посібник.* — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 320 с. 4. Коцур С. М. Стратегічне управління витратами з використанням методу дерева цілей / С. М. Коцур. - *Вісник ХНЕУ*, - 2012. – с. 25-28 5. Партин Г. О. Управління витратами підприємства: концептуальні засади, методи та інструментарій: Монографія/ Г.О.Партин.– К.: УБС НБУ,2008. – 219 с.

Лешко Х. Л.
Ст. гр. ЕФІм-13
Науковий керівник – д.е.н., проф. І.Б. Хома

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА В УКРАЇНІ

Процес економічних реформ в Україні неможливий без ефективного функціонування ринку фінансових послуг. Дана сфера економічних відносин кардинально впливає на становлення, розвиток, структуру та специфіку фінансової системи країни.

Важливу роль у переміщенні капіталів між учасниками фінансового ринку забезпечують фінансові посередники. Згідно з Господарським кодексом України фінансовим посередництвом є діяльність, пов'язана з отриманням та перерозподілом фінансових коштів, крім випадків, передбачених законодавством. Фінансове посередництво здійснюється установами банків та іншими фінансово-кредитними організаціями [1].

Посередницькі фінансові установи, акумулюючи та об'єднуючи заощадження індивідуальних власників, мають унікальну можливість використовувати їх в інтересах всього суспільства країни шляхом інвестування фінансових ресурсів у різні галузі економіки у вигляді довгострокових кредитів, участі у капіталі інших суб'єктів господарювання, активній діяльності, зокрема, на ринку цінних паперів [2].

Фінансове посередництво являє собою професійну діяльність як банківських, так і небанківських фінансових установ. Проте, фінансове посередництво в Україні представлене в основному банками (рис. 1).

Сукупні активи комерційних банків та небанківських фінансових установ станом на 31.12.2013 р. становили 1 533,7

млрд. грн., у тому числі банків –1 408,7 млрд. грн. (91,9%), небанківських фінансових установ – 125,0 млрд. грн. (8,1%).

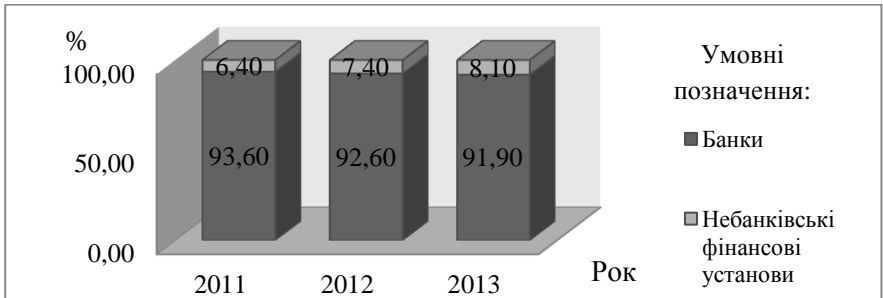

Рис. 1. Динаміка активів банківських на небанківських фінансово-кредитних установ упродовж 2011-2013 рр [3].

Небанківський фінансовий сектор за обсягом активів менший за банківський, але темпи росту його активів значно перевищують темпи росту активів комерційних банків: якщо за 2012-2013 рр. середньорічний приріст активів банків становив 7,9%, то небанківських фінансових установ – 23,2%.

У 2013 році позитивні темпи приросту активів спостерігалися майже на всіх ринках небанківських фінансових послуг. Найбільший приріст активів спостерігався у інших кредитних установ (+39,9%; станом на 31.12.2013 р. активи становили 12,6 млрд. грн.) та у фінансових компаній (+33,9%; станом на 31.12.2013 р. активи становили 39,8 млрд. грн.). Зростання активів продемонстрували також страхові компанії (+18,1%; станом на 31.12.2013 р. активи становили 66,4 млрд. грн.) [3].

Домінування банків як фінансових посередників в Україні пояснюється нетривалим періодом розвитку ринкових відносин, відсутністю значних капіталів, нерозвинутим ринком фінансових послуг небанківських установ. Також на дану ситуацію впливають уподобання клієнтів, їх економічна обізнаність, володіння інформацією.

Щодо банківських установ, слід відмітити низький рівень їх капіталізації, що суттєво обмежує їх діяльність, оскільки призводить до зростання вартості кредитних операцій банків, а також залучених ресурсів. При цьому, якість послуг залишається на тому самому рівні або навіть погіршується, тоді як ризиковість банківських операцій підвищується.

До переваг небанківських фінансових посередників слід віднести той факт, що їх розвиток створює конкуренцію банкам, опосередковано стимулюючи останніх підвищувати якість послуг, які ними надаються. Крім того, небанківські фінансові установи можуть здійснювати такі операції, реалізація яких комерційними банками взагалі заборонена.

Саме тому, важливим завданням держави є стимулювання розвитку небанківського фінансового сектору. Цьому можуть сприяти: зростання доходності населення; формування надійних механізмів захисту коштів громадян та інвесторів; сприяння розвитку грошового, страхового, фондового та валютного ринків; покращення інвестиційного клімату в Україні; побудова інституційних засад розвитку небанківського сектору.

Такі зміни зумовлять підвищення довіри населення та іноземних учасників світового ринку фінансових послуг. В свою чергу, зросте капіталізація фінансових установ, що допоможе ефективніше працювати на шляху розвитку фінансового ринку України.

1. *Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>.* 2. *Гайдукович Д. С. Фінансове посередництво та його вплив на розвиток фінансового ринку / Д. С. Гайдукович // Економічний простір . - 2014. - № 84. - С. 122-129.* 3. *Звіт про діяльність Національної комісії, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/content/richni-zviti-nackomfinposlug>.*

Малець О. Ю.
Ст. гр. ЕФІМ-12
Науковий керівник – к.е.н, проф. Г.О. Партин

ОСНОВНІ ЕТАПИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах господарювання грошові потоки є інструментом, яким опосередковується не тільки фінансова, але і виробнича, інвестиційна та операційна діяльність будь-якого підприємства.

Серед економістів існують різні тлумачення визначення терміну «грошовий потік». Під грошовими потоками слід розуміти надходження (приплив) і виплати (відтік) грошових коштів і їх еквівалентів, генерованих його господарською діяльністю. Грошові потоки групуються за видами діяльності на грошові потоки від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності [1, с.87-92].

Управління грошовими потоками підприємства є важливою складовою частиною загальної системи управління фінансово-господарською діяльністю, яке дозволяє вирішувати різноманітні задачі фінансового менеджменту. Основна мета управління – це забезпечення платоспроможності підприємства, шляхом збалансування обсягів надходжень і витрат коштів та їхньої синхронізації в часі.

Ефективна система управління грошовими потоками забезпечує виконання як стратегічних, так і короткочасних планів підприємства на основі підтримки його платоспроможності та фінансової стійкості, раціонального використання активів і джерел фінансування, а також мінімізації витрат на фінансування господарської діяльності. Процес управління грошовими потоками підприємства послідовно охоплює етапи, які зображено на рис. 1.

Рис. 1. Основні етапи управління грошовими потоками підприємства

* Складено на основі джерел [1,2,4]

На першому етапі здійснюється повний і достовірний облік грошових потоків підприємства та формується відповідна звітність. Рух грошових коштів відображається у фінансовій звітності підприємства -формі № 3 “Звіт про рух грошових коштів” [3]. Аналізування руху грошових коштів включає: аналіз вхідних та вихідних грошових потоків; оцінку збалансованості вхідного і вихідного грошових потоків; оцінювання синхронності формування вхідного і вихідного грошового потоку; оцінку ефективності грошових потоків. Логічним продовженням аналізу грошових потоків є оптимізація, цілями якої є: виявлення резервів, які здатні знизити залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування та їх реалізація; забезпечення росту чистого грошового потоку; забезпечення збалансованості вхідних і вихідних грошових потоків у часі та їх обсягів.

На четвертому етапі здійснюється планування грошових потоків підприємства в розрізі різних їх видів. Планування грошових потоків має прогностний характер і здійснюється у формі розрахунку планових показників.

На останньому етапі забезпечується проведення контролю грошових потоків підприємства, зокрема щодо виконання

встановлених планових завдань з формування фондів грошових коштів за передбаченими напрямками, доцільністю, обґрунтованістю обсягів і рівномірністю витрачання коштів у часі; ліквідністю грошових потоків та їх ефективністю [4].

Досягнення ефективних результатів від планування та управління грошовими потоками неможливе без використання спеціальних прийомів та методів, таких як: : нормативний; балансовий; розрахунково-аналітичний; метод оптимізації фінансових рішень; фінансово-математичне моделювання.

Тож, інтегруючи оперативне, поточне і стратегічне планування грошових потоків в єдиний процес, можна досягнути узгодженості руху грошових потоків із виконанням різних господарських завдань та синхронізувати їх у просторі та часі. Ефективне управління грошовими потоками дозволить також підтримувати платоспроможність та фінансову стійкість підприємства на ринку.

1.Заремба Є.М. Грошові потоки підприємства: сутність і класифікація /Є.М. Заремба// Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2012. – Вип. 2. – С. 87–92. 2. Брікхем Є. Основи фінансового менеджменту / Є. Брікхем ; [пер. з англ.] – К. : Молодь, 2011. – 1000 с. 3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7). Звіт про рух грошових коштів IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012 4. Вареник В.М. Політика управління грошовими потоками в економіці України [Текст] / Вареник В.М.// Академічний огляд. – 2014. - № 1 (40). –С. 32-40.

Манецька М. О.

Ст. гр. ЕФІМ-12

Науковий керівник – к.е.н., асист. І.І. Топій

АНАЛІЗУВАННЯ СТАНУ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день в Україні і в світі важливу роль у фінансовій системі займають страхові компанії. Вони мобілізують грошові кошти і перетворюють їх на капітал, а також здатні не лише забезпечувати захист суспільного виробництва, а й здійснювати необхідні інвестиції в економіку країни.

Починаючи із 2010 року кількість страховиків помітно зменшувалась з кожним роком. Так, у першому півріччі 2014 року загальна кількість страховиків становила 400 страхових компаній, із них 58 СК «life» та 342 СК «non-life». Більш детально динаміка кількості страховиків та основних показників розвитку страхового ринку представлені у таблиці 1[1]. Одним із чинників зменшення чисельності учасників ринку стало посилення жорсткої політики держрегулятора щодо недобросовісних компаній, а саме звільнення ринку від так званих «схемних» компаній-страховиків та тих, які роками не здійснювали страхову діяльність [2].

Як бачимо із даних таблиці 1 кількість укладених договорів страхування суттєво змінилась. Із 619,1 млн. шт. на кінець 2010 року і 618 млн. шт. на кінець 2011 року, їх кількість різко зменшилась до 178,2 млн. шт. (зменшилась на 71,17% у порівнянні із 2011 роком) у 2012 р. і незначно підвищилась до 185,3 млн. шт. (3,98%) у 2013 р. При цьому обсяги валових страхових премій так кардинально не змінювались: із 23081,7 млн. грн. у 2010 році вони зменшились на 1,71% у 2011 р. і на 5,51% у 2012 р. у порівнянні із 2011. У 2013 році страхові премії

зросли до 28 661,9 млн. грн., тобто вони зросли на 33,26% у порівнянні із 2012 роком.

Таблиця 1

Динаміка основних показників страхового ринку України за 2010-2014 роки

Основні показники страхового ринку	Період				
	Кінець 2010 року	Кінець 2011 року	Кінець 2012 року	Кінець 2013 року	II кв. 2014 року
Кількість зареєстрованих страховиків	456	442	414	407	400
з них: компанії зі страхування життя	67	64	62	62	58
Кількість укладених договорів страхування (млн. шт.)	619,1	618	178,2	185,3	64,6
Валові страхові премії, млн. грн.	23 081,7	22 693,5	21 508,2	28 661,9	11 040,3
Валові страхові виплати, млн. грн.	6 104,6	4 864,0	5 151,0	4 651,8	2 397,9
Сформовані страхові резерви, млн. грн.	11 371,8	11 179,3	12 578,0	14 435,7	13 802,9

Основним фактором зростання валових страхових премій у 2013 р. в порівнянні з 2012 роком, стало збільшення обсягу внутрішнього перестраховування на 5 879,6 млн. грн. (5,8 разів). Разом з цим, питома вага чистих страхових премій у валових страхових преміях за 2013 рік становила 75,2%, що на 19,1 в. п. менше в порівнянні з відповідним періодом 2012 року. За 2013 рік частка валових страхових премій у відношенні до ВВП становила 2,0%, що на 0,5 в. п. більше в порівнянні з 2012 роком [4]. За 2012 рік частка валових страхових премій у відношенні

до ВВП становила 1,6%, що на 0,5 в. п. менше в порівнянні з 2011 р.[3].

Щодо I півріччя 2014 року, то у порівнянні із аналогічним періодом 2013 року, відбулося зменшення обсягу надходжень валових страхових премій на 23,3%, а чистих страхових премій – на 16,5%. Це сталося за рахунок скорочення надходжень валових страхових премій зі страхування: фінансових ризиків (на 48,3%); майна (на 29,4); страхування кредитів (54,3%) та ін. У структурі чистих страхових виплат відбулися значні зміни в розрізі видів страхування. Так, у порівнянні з I півріччям 2013 року приріст страхових виплат відбувся у всіх соціально значимих сегментах і за видами добровільного особистого страхування (+40,3%) та з обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (+40,9%) [2].

Отже, як бачимо, абсолютна величина коштів, акумульованих у резервах, постійно збільшується разом із зменшенням кількості чинних договорів, а також виконується нерівність, за якої страхові резерви більші від валових виплат, що передбачає наявність і достатність страхових резервів, необхідних для майбутніх виплат страхових сум і страхових відшкодувань, що позитивно впливає на страховий ринок загалом.

1. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/content/informaciya-pro-stan-i-rozvitok.html>. 2. Підсумки діяльності страхових компаній за I півріччя 2014 року / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/news/771.html>. 3. Підсумки діяльності страхових компаній 2012 за рік / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/SK_IV_kv_%202012.pdf. 4. Підсумки діяльності страхових компаній за 2013 рік / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/sk_%202013.pdf.

Марків М. І.

Ст. гр.ЕФІс-11

Науковий керівник – д.е.н., проф. М.К. Бондарчук

ДОСЛІДЖЕННЯ НАДІЙНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ З МЕТОЮ ПРОВЕДЕННЯ САНАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ

У процесі становлення ринкових відносин в Україні всі ланки фінансової системи опинилися у глибокій кризі. На межі банкрутства перебуває сьогодні багато банків, які не мають змоги вчасно виконувати свої зовнішні та внутрішні зобов'язання.

Неодмінною умовою оздоровлення вітчизняної банківської системи є санація комерційних банків. Лише в такому разі можна буде відновити їх платоспроможність і прибутковість.

Аналіз фінансової діяльності комерційних банків за 2013 – 2014 рр. показав негативні тенденції погіршення їх фінансового стану. Зокрема це відбулося за рахунок зниження валюти балансу, нестачі власних фінансових ресурсів, як наслідок це призвело до збільшення кількості збиткових банків.

За даними НБУ, протягом I і II кварталу року 2014 року прибуток отримали 153 банки в сумі 4,8 млрд. грн., натомість, сума збитків 22 банків сягає 2 млрд. грн. [1].

Одним із елементів антикризового управління банківською діяльністю є дослідження надійності комерційних банків на основі різних методик.

В процесі дослідження було обрано дві методики: методика інтегрального показника Кромонава та методика Рейтингового Агентства “Прозора Україна”. За основу було взято банки, які НБУ відносить до різних груп залежно від складу активів, капіталу, зобов'язань, наданих депозитів та кредитів. Це Приватбанк, Ощадбанк, Укрсоцбанк, Універсал Банк, Златобанк.

Методика інтегрального показника Кромонава ґрунтується на застосуванні індексного методу і найповніше відображає фінансово-економічні аспекти діяльності банківських установ.

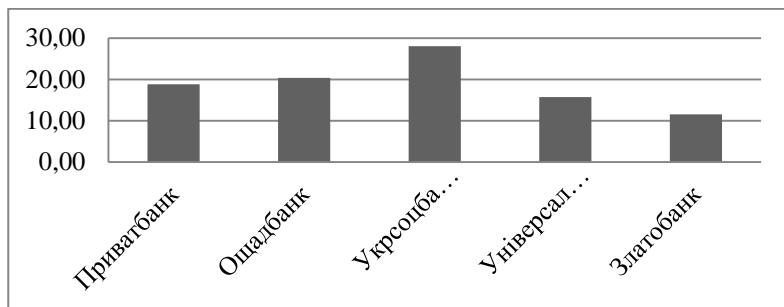

Рис.1. Графічна інтерпретація поточного індексу надійності (N) комерційних банків за II квартал 2014 року

Як ми бачимо за II квартал 2014 року коефіцієнт надійності найвищий в Укросоцбанку, найнижчий показник у Златобанку, що свідчить про різну капіталізацію капіталу.

За методикою «Прозора Україна» ми визначаємо кредитний рейтинг на основі п'яти груп показників. Методика припускає присвоєння балів кожному коефіцієнту, де сумарна кількість становить 100%.

Таблиця 1

Рейтинг надійності станом на II квартал 2014 р.

Банк	Показник	Рейтинг
1. Приватбанк	281,79	C2+
2. Ощадбанк	281,76	C2+
3. Укросоцбанк	246,14	C2-
4. Універсал Банк	238,26	C2-
5. Златобанк	185,41	C3+

З цього випливає, що загалом за II квартал 2014 року, банки отримали кредитний рейтинг С2, що свідчить про низький ступінь їх фінансової надійності, прибутковості. Це пов'язано насамперед з фінансовою та політичною кризою в Україні.

Кредитний рейтинг, який розрахований на основі публічної інформації виступає лише орієнтиром. Він не дозволяє оцінити діяльність банку так усебічно, як вона оцінюється для присвоєння офіційного кредитного рейтингу НБУ.

Фахівці рейтингових агентств у своїй діяльності підкреслюють, що важливість і цінність кредитних рейтингів полягає в тому, що вони являють собою інформацію для прийняття учасниками фінансових ринків різних економічних рішень [2].

Отже, найважливішою складовою програми фінансового оздоровлення банку є каталог санаційних заходів. Враховуючи ту обставину, що збитки від кредитних операцій, як правило, є основною причиною кризи, у програмі санації слід передбачити такі заходи щодо зниження кредитних ризиків: диверсифікацію кредитного портфеля; перманентну роботу з підвищення кваліфікації фахівців кредитних відділів; виконання вимог НБУ щодо формування резервних фондів; контроль за цільовим та ефективним використанням коштів позичальника; створення банку даних недобросовісних позичальників; поширення практики консорціумного кредитування [2].

1. *Міністерство фінансів*
України: <http://minfin.com.ua/banks>. 2. *Санація комерційного банку. Функціонування банку в режимі фінансового оздоровлення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrkning.org.ua/ukrkninga-text/78/7>.*

Юлія Романівна Микуляк Ю. Р.

Ст. гр. ЕФІм-13

Науковий керівник – д.е.н., проф. І.Б. Хома

ІПОТЕЧНЕ КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Впродовж останніх десятиліть однією з найгостріших проблем в Україні залишається забезпечення населення житлом. Одним з інструментів вирішення житлової проблеми є іпотека. За допомогою іпотечного кредитування можливо вирішити соціально-побутові проблеми, а це, в свою чергу, позитивно впливає на зростання національного доходу та ВВП. Крім цього, ефективне використання іпотечного кредитування сприяє поступленню інвестицій в економіку країни, а також зумовлює об'єднання ринків нерухомості, фондового ринку та ряду суміжних ринків.

Законодавством встановлюються стандарти іпотечного кредитування, основним призначенням яких є мінімізація ризиків, забезпечення гарантій стабільного функціонування фінансово-кредитних установ, захист інтересів учасників іпотечного ринку.

Аналізуючи динаміку обсягу іпотечних кредитів наданих фізичним особам, встановлено, що в 1 кварталі 2014 р. спостерігалось поживлення на ринку іпотечного кредитування, сума іпотечних кредитів становила 59,5 млрд грн. (рис. 1). Зменшення обсягу іпотечного кредитування з 98,8 млрд. грн. у 2009 р. до 52,4 млрд. грн. у 2013 р. обумовлене зниженням реальних доходів населення, на тлі зростання відсоткових ставок та відсутності вільних коштів у банківській системі [1].

Серед основних проблем іпотечного кредитування в Україні можна виділити низький рівень кредитоспроможності населення та неможливість його довгострокового прогнозування. Через залежність економіки, та банківської

системи зокрема, від іноземної валюти для іпотечного кредитування характерна висока частка валютних позик, що спричинило кризу заборгованості українців перед банками і зростання обсягу прострочених іпотечних кредитів у портфелях банків.

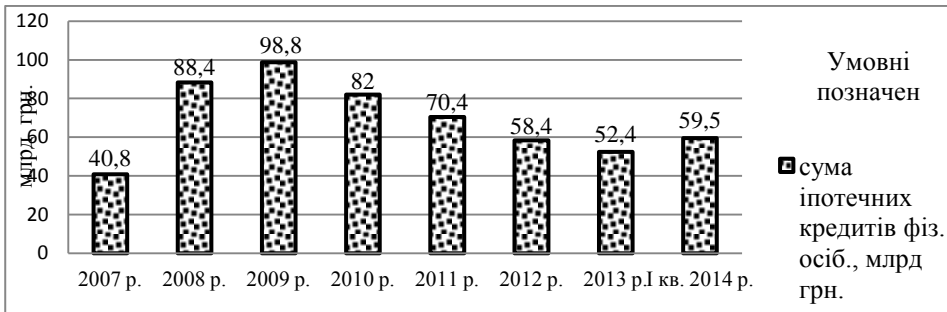

Рис. 1. Динаміка обсягу іпотечних кредитів наданих фізичним особам за 2007- 1 кв. 2014 р.

Джерело: побудовано автором на основі даних НАБУ [1]

Проте, в Україні була створена Державна іпотечна установа (ДІУ), основним завданням якої є сприяння розвитку іпотечного кредитування в Україні, зокрема шляхом рефінансування іпотечних кредиторів. За даними ДІУ, на сьогодні в Україні діє ставка рефінансування іпотечних кредитів, що надаються банками на рівні 15,3% річних. В 2013 році ДІУ направила на розвиток ринку іпотечного кредитування майже 740 млн грн., а з початку 2014 року, станом на 08.09.2014 р., підтримкою ДІУ скористалася 271 родина. Сума, спрямована Установою на рефінансування іпотеки склала 71,6 млн. грн. [2].

Крім зазначених вище проблем існує ряд інших перешкод, котрі стримують розвиток іпотечного кредитування в Україні [3, 4, с. 212-215]:

- відсутність розуміння населенням процесів іпотечного фінансування та недосконалість правової бази (не узаконено механізми функціонування вторинного іпотечного ринку);

- недостатньо розвинутий фондовий ринок;
- розвиток тіньового та напівлегального секторів ринку житла;
- відсутність спеціалізованих іпотечних банків;
- довготривала і витратна для кредитора процедура стягнення предмету іпотеки.

Отже, для успішного розв'язання даних проблем та забезпечення подальшого розвитку іпотечного кредитування в Україні необхідно провести уніфікацію нормативно-правової бази у сфері іпотечного кредитування з міжнародним законодавством, стимулювати інвестиційну діяльність фінансово-кредитних установ на ринку житла, встановити прозорі механізми ціноутворення на ринку нерухомості, створити в Україні постійно діючу консультаційну службу з питань іпотечного кредитування, яка б надавала необхідну інформацію учасникам ринку. Використання складніших фінансових схем та механізмів, ширшого набору іпотечних інструментів сприятиме загальній підтримці іпотечного ринку в Україні.

1. Офіційний веб-сайт НАБУ [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.nabu.com.ua/ukr/>. 2. Офіційний веб-сайт ДІУ [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://ipoteka.gov.ua/>. 3. Ляхова О. О. Іпотечне кредитування в Україні: проблеми та перспективи розвитку / О. О. Ляхова, А. В. Майстер // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» №11. – 2012–[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1560>. 4. Онисько С. М. Ринок іпотечного кредитування житла в економічному і соціальному розвитку України / С. М. Онисько, Р. І. Содома // Бізнесінформ № 2 '2014 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.business-inform.net/pdf/2014/2_0/211_215.pdf.

Мукан А. Р.
Ст. гр. ЕФІМ-12
Науковий керівник – к.е.н., проф. Г.О. Партин

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Будівельна галузь займає значну частку у структурі ВВП і є однією з найважливіших галузей економіки держави, від якої залежить ефективність функціонування системи господарювання в країні загалом. Тому питання визначення стану та проблем її розвитку в Україні набуває особливої актуальності.

Важливість цієї галузі для економіки держави полягає у тому, що капітальне будівництво, створює велику кількість робочих місць і споживає продукцію багатьох галузей народного господарства. Економічний ефект від розвитку цієї галузі полягає у мультиплікаційному ефекті коштів, вкладених у будівництво [2, с. 193].

Отже, ріст будівельної галузі неминуче викликає економічне зростання у країні і формує необхідні умови для розв'язання багатьох соціальних проблем.

Таблиця 1

Індекси зростання обсягів будівельної продукції України за її основними видами протягом 2011-2013 р. р.*

	2011	2012	2013
Будівництво, всього	118,6	91,7	88,9
Будівлі	114,6	93,5	95,6
- житлові	101,0	92,4	110,4
- нежитлові	122,0	94,0	89,0
Інженерні споруди	122,1	90,2	83,3

*складено на основі [5]

Фінансово-економічна криза 2008-2009 рр. негативно вплинула розвиток будівельної галузі в Україні. Тільки за

останні 3 роки ринок будівельної продукції зменшився майже на 30% [1, с.23].

Аналізуючи дані таблиці 1, можна стверджувати, що протягом 2011-2013 років відбувався спад будівельної галузі загалом. Найбільш стрімке зниження спостерігається у сегменті «інженерні споруди».

Значну увагу щодо аналізу та вивчення основних чинників, які зумовили зниження обсягів будівельних робіт приділяється як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями. Перелік основних чинників та їх характеристика подано у табл. 2

Основним чинником який здійснює негативний вплив на розвиток будівельної галузі є падіння інвестиційної активності. Для виходу із кризової ситуації, будівельним організаціям необхідно раціонально залучати усі можливі джерела фінансових ресурсів.

Таблиця 2

Чинники скорочення обсягів будівництва в Україні*

Чинники	Характеристика впливу чинників
Обмежені можливості фінансування проектів	Будівництво є капіталомісткою галуззю з тривалим фінансовим циклом. При цьому переважна частина будівельних компаній не має достатнього обсягу власних коштів для реалізації проектів, тому залежить від залучених коштів.
Недостатній рівень кредитування будівельної галузі	Обсяг нових кредитів, наданих банками підприємствам будівельної сфери упродовж січня-вересня 2013, склав 25,4 млрд грн. Це вдвічі менше, ніж обсяг фінансування, наданого сільськогосподарським підприємствам, і майже в 20 разів менше, ніж обсяг кредитів, наданих підприємствам торгівлі.
Низький рівень платоспроможного попиту на нерухомість	Значна частина населення, не має фінансової можливості придбати житло. У такій ситуації попит залежить переважно від умов кредитування, які зараз є неприйнятними для

	<p>рівня доходів більшості громадян. За III квартал 2013 р. банківські установи надали фізичним особам кредитів на придбання нерухомості на суму 1,7 млрд.грн., у 2012р. - 2,8 млрд.грн. *складено на основі [4, с. 19-21]</p>
--	--

Ріст будівельної галузі значною мірою залежить від державного регулювання, спрямованого на підтримку галузі за допомогою інформаційно-нормативного забезпечення, законодавчо – правової бази, оптимального податкового навантаження тощо [3, с. 440].

Потрібно створювати дієвий механізм конкуренції на ринку підрядних робіт, акцентувати увагу на інноваційній політиці, здійснювати модернізацію інфраструктури галузі.

Оскільки ріст будівельної галузі неминує призводить до збільшення кількості робочих місць, розвитку суміжних галузей економіки, зростанню ВВП, вирішенню багатьох суспільних проблем, то питання щодо визначення шляхів вирішення проблем розвитку даної галузі, зокрема вибору ефективних джерел фінансування, потребує подальших досліджень.

1. Кадол Л.В. *Етапи реструктуризації підприємств будівельної галузі* / Л.В. Кадол // *Вісн. Криворізь. техн. ун-ту: зб. наук. пр.* – Кривий Ріг, 2011.– Вип.6.– С. 193. 2. *Державне регулювання економіки : навч. посіб.* / [С.М. Чистов, А.Є. Никифоров, Т.Ф. Куценко та ін.]. – 2-ге вид., доопрац. і доповн. – К. : КНЕУ, 2005. – 440 с. 3. Дзюбенко С. В. *Проблеми будівництва в умовах кризи* / С. В. Дзюбенко // *Журнал "Український юрист"*. – 2009. – № 11. – с. 19-21. 4. Молчанов І. В. *Уроки кризи і оновлення будівництва* / І. В. Молчанов // *Журнал "Дзеркало тиждня"*. – 2010. – № 14. – с. 23. 5. *Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]*. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Оксенюк Л. А.

Ст. гр. ЕФІМ-12

Науковий керівник – к.е.н., асист. І.І. Топій

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Інвестиційна діяльність усіх суб'єктів господарювання має вагоме значення для розвитку економіки країни. Велика роль у залученні інвестицій в національну економіку відводиться страховим організаціям. Це пов'язано з тим, що в їх розпорядженні протягом тривалого часу знаходяться залучені фінансові ресурси у вигляді страхових внесків, які на певних умовах можуть бути використані в якості джерела інвестицій.

Базова операційна діяльність страховика, яка пов'язана зі страхуванням економічних інтересів суб'єктів господарювання від різноманітних ризиків, доволі часто є збитковою. Доходи від інвестиційної діяльності допомагають компенсувати ці збитки і забезпечити ефективне функціонування страхової компанії [1, с. 177].

Інвестиційна діяльність саме страховиків сьогодні є досить актуальною, оскільки ринок страхових послуг залишається найбільш капіталізованим серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній станом на 31.12.2013 становила 407, у тому числі СК "life" 1– 62 компанії (станом на 31.12.2012 – 414 компанії, у тому числі СК "life" – 62 компанії) [2].

Для дослідження інвестиційної активності страховиків використаємо дані фінансової звітності двох страхових компаній: АСК «ОМЕГА» та ПрАТ «СК «Українська страхова група «Життя» (страхування життя). Інвестиції компаній у загальному обсязі активів займають досить вагому частку, про що свідчать побудовані діаграми (див. рис.1 та рис.2).[4].

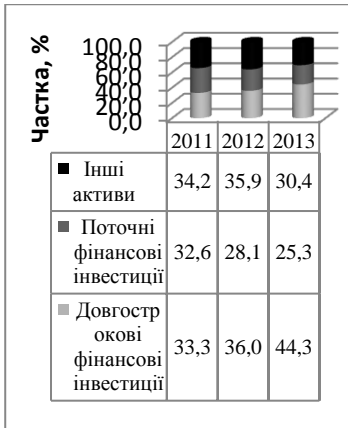

Рис. 1. Частка довгострокових та поточних інвестицій в активах АСК «ОМЕГА»

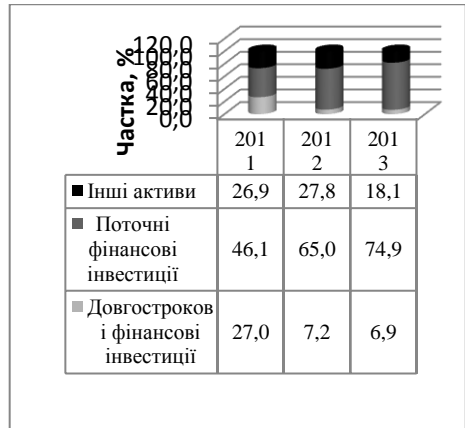

Рис. 2. Частка інвестицій в активах ПрАТ «СК «УСГ «Життя»

Як видно з графіка у АСК «ОМЕГА» у 2013 році зросла частка довгострокових фінансових інвестицій порівняно з попередніми роками, а поточних інвестицій – знизилась, що може свідчити про переорієнтацію інвестиційної політики. Така ситуація виникла у результаті фінансової кризи, оскільки інвестиції страховиків тепер головним чином йдуть у надійні цінні папери, такі як держоблігації.

Що стосується частки довгострокових та поточних інвестицій у загальному обсязі активів ПрАТ «СК «Українська страхова група «Життя», то тут можна спостерігати іншу картину: частка поточних фінансових інвестицій кожного року зростає, а довгострокових – зменшується. Це може свідчити про «недалекоглядність» подібних страхових компаній.

Слід зазначити, що фінансова криза (йдеться про другу фазу фінансової кризи 2011 року, що пов'язана із кризою суверенних боргів в Єврозоні) внесла корективи в інвестиційну політику страхових компаній в бік посилення консервативної стратегії в частині спрямування ще більшої частини коштів

страхових резервів у більш ліквідні і надійні активи, а саме, банківські вклади і державні облигації, зі значним скороченням інвестицій в акції. Такий підхід притаманний як вітчизняним, так і світовим страховикам [1, с.181].

Отже, спираючись на дані фінансової звітності двох страхових компаній, що діють в Україні, можна зробити висновки, що вони використовують дві різні інвестиційні політики. АСК «ОМЕГА», як і більшість вітчизняних страховиків, здійснює довгострокове інвестування, а Life-компанія ПрАТ «СК «Українська страхова група «Життя» спирається на поточне інвестування, яке за сучасного стану фінансового ринку досить ризикове, хоч і дає можливість швидше отримати прибуток.

1. Юркевич О.М. Роль та значення страхових компаній в інвестиційному процесі / О.М. Юркевич // *Фінансовий простір*. - №1 (13). – 2014. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://fp.cibs.ck.ua/files/1401/14jomrtz.pdf>. 2. Підсумки діяльності страхових компаній / сайт Національної комісії, що здійснює регулювання ринків фінансових послуг України. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/files/docs/zvit/straxovi213.pdf>. 3. Фінансова звітність АСК «ОМЕГА» за 2011-2013 рр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.omega.ua/m1.aspx?lang=r&m_uid=35975302-cc37-410c-9f48-545f3205ae1b&c_uid=04888362-3b97-4b5a-b735-5db7d0c81f24. 4. Фінансова звітність ПрАТ «СК «Українська страхова група «Життя» за 2011-2013 рр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.uiqlife.com.ua/ua/about/finpokaz/>.

Остафійчук М. Я.

Ст. гр. ЕФІМ-13

Науковий керівник – д.е.н., проф. І. Б. Хома

МІНІМІЗАЦІЯ КРЕДИТНИХ РИЗИКІВ У СУЧАСНІЙ БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ

Кредити є одним з найбільш прибуткових банківських активів і формують, як правило, найбільшу частину доходів банку. Проте висока дохідність неодмінно супроводжується підвищеним ризиком, тому кредитні операції залишаються найбільш ризиковою складовою активів банку. Ризик кредитної операції матеріально проявляється в неповерненні, несплаті заборгованості, а юридично - у невиконанні зобов'язань. З одного боку, використання форм забезпечення кредитів є трудомістким у кредитних операціях, а з іншого - позичальник не завжди має достатню можливість забезпечення кредиту.

Поділ методів мінімізації кредитних ризиків наведено на рис. 1 [2, 4].

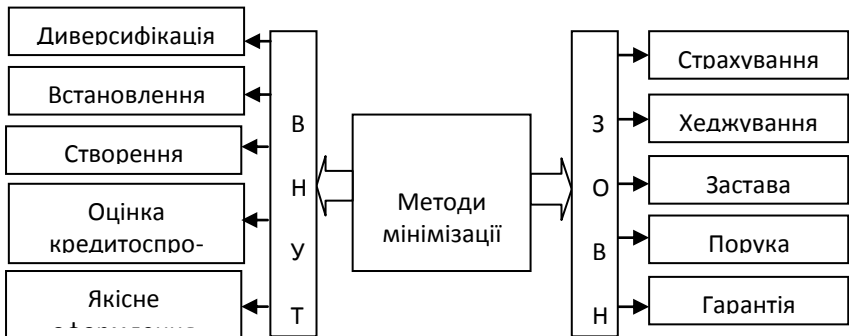

Рис 1. Методи мінімізації кредитних ризиків

Зовнішні методи зниження кредитного ризику свідчать про те, що банк прагне перерозподілити ризик шляхом перекидання частини ризику на інші суб'єкти та/чи об'єкти правовідносин. Оскільки кредитні операції здійснюються в

умовах ризику неповернення кредиту, то необхідно більш детально розглядати внутрішні методи мінімізації названих ризиків, зокрема оцінку кредитоспроможності позичальника.

Під кредитоспроможністю позичальника банку розуміють наявність у клієнта передумов для отримання кредиту і його здатність повернути кредит та відсотки за ним у повному обсязі та в обумовлені строки [1]. Аналіз кредитоспроможності проводиться з метою отримання інформації для прийняття рішення про можливість й умови надання позики.

Слід зазначити, що кожен банк розробляє характерну для себе систему оцінки, враховуючи особливості кредитної політики, спеціалізації банку, пріоритетів у роботі, конкурентоспроможності, місця на ринку, умов договору, стану взаємовідносин із клієнтами, рівня економічної та політичної стабільності в країні тощо.

Рис. 2. Концепція визначення кредитоспроможності позичальників банку

Концепція визначення кредитоспроможності як основного критерію в побудові ефективних кредитних відносин між кредиторами і позичальниками схематично зображена на рисунку 2 [3].

Отже, оптимізація кредитної діяльності насамперед повинна передбачати підвищення ефективності заходів запобігання, уникнення несприятливих для банку ситуацій щодо повернення основної суми боргу за виданими позиками та нарахованих відсотків. Якісна оцінка кредитоспроможності є тим напрямом, оптимізація якого дасть максимальний результат щодо мінімізації кредитного ризику.

1. Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків, затверджене Постановою Правління НБУ № 279 від 6 липня 2000 року.- [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. 2. Васильчак С. В. Теоретичні основи фінансово-економічної безпеки кредитних операцій / С. В. Васильчак, О. Р. Жидяк // Науковий вісник НЛТУ України. - 2013.- № 23.2.- с. 196. 3. Табачук Г.П. Механізми забезпечення кредитоспроможності підприємницьких структур: дис.. на здобуття наук. ступеня к. е. н.: спец. 08.06.02 "Підприємництво, менеджмент та маркетинг" / Г.П. Табачук. – Л., 2001.– 24 с. 4. Шевченко К. О. Методи мінімізації кредитних ризиків / К. О. Шевченко // Управління розвитком.- 2013.- №19.- с. 129.

Сковрон Н. І.
Ст. гр. ЕФІМ-13
Науковий керівник – асист. О.В. Дідух

ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

З того часу, як українська економіка перейшла до ринкових умов господарювання, і як наслідок, відбувалося значне економічне зростання, з'явилась необхідність впроваджувати нові методи і інструменти управління фінансами. Саме фінансовий контролінг є одним з таких інструментів, який об'єднує процеси обробки фінансової інформації, аналізу, планування та контролю фінансів підприємства.

Фінансовий контролінг допомагає здійснити правильне, якісне та ефективне управління фінансами підприємств, а саме підвищити ефективність виробництва та розподілу продукту, що є одним із головних завдань, які покладаються на фінансовий менеджмент [1, с. 196]. Це підтверджує той факт, що фінансовий контролінг є важливим компонентом при здійсненні фінансового менеджменту.

Фінансовий контролінг – це центральна складова системи управління підприємством або окремими його процесами, яка контролює діяльність усіх функціональних управлінських одиниць з метою пристосування їхньої діяльності до зміни зовнішніх умов [3, с. 31].

Завдання фінансового контролінгу полягає у пошуку та забезпеченні підприємства «дешевими» фінансовими ресурсами, тобто фінансово вигідними для підприємства, які б гарантували максимальну віддачу від їх використання з мінімальним рівнем ризику[1, с. 196].

Процедура проведення фінансового контролінгу має виконуватися у наступній послідовності. Перш за все, необхідно

вибрати оптимальні методи збору і аналізу інформації для певного підприємства. Після цього потрібно виконати збір інформації для розрахунку показників його діяльності. Наступний етап процедури проведення контролінгу полягає у порівнянні фактичних показників з прийнятими нормативами. На цьому ж етапі необхідно проаналізувати вплив відхилень на ймовірність досягнення мети діяльності підприємства, виявити причини відхилень, розробити пропозиції альтернативних управлінських рішень. На останньому етапі оброблену інформацію необхідно подати у вигляді рекомендацій щодо вибору найефективніших напрямів розвитку підприємства та очікуваних результатів при їхньому впровадженні та використанні [3, с. 32]. Така процедура проведення фінансового контролінгу повинна забезпечити ефективне функціонування підприємства шляхом пристосування його діяльності до змін умов зовнішнього фінансового середовища.

Тобто, фінансовий контролінг допомагає передбачити всі можливі несприятливі економічні ситуації та уникнути їх. За допомогою здійснення фінансового контролінгу виконується спостереження за процесами реалізації фінансових завдань, проводиться вимірюванням рівня відхилення фактичних результатів діяльності від передбачених, а також розробляються оперативні управлінські рішення щодо стабілізації фінансової діяльності підприємства. Також, фінансовий контролінг проводить коригування певних завдань і показників фінансового розвитку [2, с. 199].

Незважаючи на те, що за допомогою фінансового контролінгу підприємствам значно легше управляти своєю діяльністю, на жаль, здійснення його на практиці не набуло широкого використання. Проте розвиток теорії контролінгу незначною мірою, але збільшує поширення сфери його застосування. На сьогодні, впровадження фінансового контролінгу набуло найбільшого розповсюдження у банківській сфері [1, с. 197].

Таким чином, в Україні існує необхідність розвитку фінансового контролінгу і його впровадження в діяльність підприємства як важливої складової системи управління. Використання фінансового контролінгу підвищить економічну ефективність здійснення різних напрямів функціонування підприємства. Тому, значення фінансового контролінгу в системі управління діяльності підприємства є надзвичайно важливим, а виконання його завдань безумовно необхідним.

1. Карцева В.В. Місце фінансового контролінгу в системі фінансового менеджменту підприємств та організацій споживчої кооперації / Г.О. Партин // *Економіка*. - №3 (40), 2012. – С.195-199.
2. Партин Г. О. Види та місце фінансового контролінгу на підприємстві / Г.О. Партин Г.О., Я.В. Маєвська // *Науковий вісник НЛТУ України*. – 2009. – Вип. 19.6. – С. 199 – 202.
3. Прокопенко О. В. Економічна суть контролінгу, його місце в системі управління підприємством / О.В. Прокопенко, Л.Б. Криворучко // *Вісник СумДУ. Серія “Економіка”*. – 2011. – №4. – С. 30-36.

Федак Б. А.

Ст. гр. ЕФІм-11

Науковий керівник - к.е.н., ст. викл. П.І. Віблій

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФЛЯЦІЙНОГО ТАРГЕТУВАННЯ В УКРАЇНІ

В міжнародній практиці одним з найефективніших методів боротьби з інфляційними процесами є інфляційне таргетування. Уряд України вирішив, що в теперішній економічно та політично нестабільній ситуації для України перехід до інфляційного таргетування допоможе побороти наслідки інфляційних процесів. НБУ почав поступовий перехід до інфляційного таргетування ще в 2011 році. З тих пір вже вдалося досягти певних результатів, а саме знизити інфляцію до 0,6 %, станом на лютий 2014 року.

Як показує міжнародний досвід багатьох країн ефективним інструментом в боротьбі з інфляційними процесами є інфляційне таргетування (далі - ІТ). ІТ - це монетарний режим, при якому центральний банк бере на себе відповідальність за дотримання значення офіційного показника інфляції протягом визначеного періоду часу.

Експерти Міжнародного валютного фонду стверджують, що Україні, з урахуванням її економічно нестабільної ситуації, потрібно виконати ряд умов для переходу до ІТ, а саме: інституціональна незалежність центрального банку; високий рівень кваліфікації аналітиків та надійна статистична база, оскільки для використання режиму таргетування інфляції необхідно мати можливість достовірно її прогнозувати; досконала структура економіки в країні, яка використовує політику таргетування інфляції : ціни мають бути вільними, економіка має бути вільною від коливань цін на експорт сировини та валютного курсу, а також мінімальний рівень доларизації; розвинена фінансова система, для забезпечення

стабільності якої необхідно мати стійку банківську систему і розвинений фінансовий ринок [1, с. 136].

Рівень інфляції в Україні на даний час розраховується не вкрай раціонально, оскільки не враховуються соціальні фактори (доходи різних верств населення та соціальних груп). Дуже важливо для виконання другої умови є удосконалення методів прогнозування інфляції, оскільки зараз підхід не є диференційованим до розрахунку індексу споживчих цін. Тобто, потрібно враховувати, що інфляція по-різному впливає на різні прошарки населення.

Теперішня ситуація в країні показує, що перші дві умови фактично виконані, проте потребують підсилення. Через політично нестабільну ситуацію в країні Національний банк України не може повноцінно використовувати фінансові інструменти для активізації впливу на інфляційні процеси, хоча ми і спостерігаємо досягнення оптимального значення інфляції.

Після досягнення бажаного рівня інфляції стає можливим перехід до наступного етапу ІТ – етапу цінової стабільності. На цьому етапі всі зусилля центрального банку мають спрямовуватися на підтримання інфляції на оптимальному рівні. Як показує світовий досвід, оптимальний рівень інфляції для розвинутої економіки є вищим за нуль, але не перевищує 3%.

У світовій практиці відомі такі форми інфляційного таргетування:

- залежно від гнучкості: точкове, точкове з діапазоном відхилень, діапазонне з визначенням центральної точки та без визначення;

- залежно від горизонту встановлення: короткострокове (1 рік), середньострокове (2-3 роки), довгострокове (більше 3 років), з невизначеним горизонтом;

- залежно від початкових умов впровадження: повне, вибіркове, спрощене, суворе, гнучке;

- залежно від комбінації органів державного управління, що приймають рішення про оголошення рівня інфляції: уряд в

співпраці з центральним банком або центральний банк в співпраці з урядом;

- залежно від можливості відхилення від встановлення цілі: безумовне або з визначеними умовами. [2, с. 10-11].

Проаналізувавши статистичні дані України та статистичні дані міжнародних країн можна побачити, що Україна, попри складну економічну ситуацію, має чудові шанси отримати хороші результати від застосування інфляційного таргетування. Головною перепоною, на мою думку, що перешкоджає Україні розвивати її економіку, є політичний фактор. Проте, якщо уряд України зможе виконати всі необхідні умови, зокрема, удосконалення економічної структури та фінансової системи, а також докладе зусиль до припинення бойових дій на території країни, то можна буде очікувати максимально ефективного ефекту від застосування інфляційного таргетування в майбутньому, що дозволить Україні показувати високі результати не тільки в сфері економіки, а й підняти рівень життя населення на вищий рівень.

1. Карцева В.В. Врахування особливостей економічного розвитку України для переходу до таргетування інфляції. // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України, № 1, 2009.с. 135-141. 2. Семенова Ю.С. Таргетування інфляції: світовий досвід та можливості застосування в Україні // Формування ринкових відносин в Україні - 2008, № 1.-с.10-14.

Христич О. В.

Ст. гр. ЕФІм-12

Науковий керівник – к.е.н., проф. Г.О. Партин

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СИСТЕМІ КОНТРОЛІНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

На сучасному етапі становлення ринкової економіки для багатьох вітчизняних підприємств характерні такі проблеми як збитковість діяльності, неплатоспроможність, низька ліквідність тощо. Однією з причин такої ситуації є неефективний рівень менеджменту, зумовлений недосконалим управлінням можливостями підприємства. Тому постає питання удосконалення системи контролінгу, основною метою якого є забезпечення ефективного функціонування підприємства на основі максимізації прибутку і мінімізації ризику втрати платоспроможності [1].

На підприємствах України існує необхідність розвитку контролінгу та його використання як самостійної складової системи управління.

Проблему формування системи контролінгу на підприємствах досліджували такі зарубіжні економісти: О. Акентьєва, Ю. Журавльова, Г. Партин, Т. Говорушко, Д. Кроніковський, І. Давидович, Е. Єсаян, О. Зоріна, З. Іванова, Т. Климович, О. Ситняк, Л. Ліпич, І. Гадзевич, Л. Пустовіт, В. Шило, С. Ільїна, І. Меньша, А. Череп, І. Нагаєць та ін.

Найважливішим ресурсом контролінгу є інформація, тому що саме від організації інформаційних потоків, їх достовірності і оперативності залежить ефективність здійснення функцій управління. Система контролінгу забезпечує апарат управління інформацією, яка використовується для планування, управління та контролю за діяльністю підприємства. Для отримання достовірної інформації підприємству пропонується створення

служби контролінгу як «системи інформаційної підтримки управління» [2].

Щоб створити досконале інформаційне забезпечення служби контролінгу можна використати процесний підхід до управління, який поєднує принципи управління організацією та методи менеджменту якості. Це дає змогу ефективно управляти кожним процесом та об'єднувати їх в одну систему. Процес має складатися із потоків вхідної і вихідної інформації [3].

Входи процесу – це первинна, інформація, отримана як із внутрішнього, так і зовнішнього середовища. Виходи - кінцевий результат діяльності. Кожен з працівників служби контролінгу має свої функціональні обов'язки, а отже і потоки інформації різняться [3].

Можна стверджувати, що служба контролінгу є проміжною між нижніми ланками управління та вищестоящим керівництвом. Чітко розмежовані функції фахівців служби контролінгу забезпечують якість окремих процесів у діяльності підприємства в цілому, допомагають уникнути зайвої роботи або дублювання функцій, підтримують контроль і матеріальну відповідальність за виконанням завдань працівників тощо [3].

Стратегічний контролінг визначає мету і завдання оперативного контролінгу. Основною функцією стратегічного контролінгу є своєчасне встановлення причин відхилення з метою внесення виправлень у стратегію підприємства до виникнення оперативних недоліків [3].

Стратегічний контролінг несе відповідальність за обґрунтованість стратегічних планів. Перевірка стратегічних планів містить у собі, як мінімум, перевірку на повноту планів, їх взаємозв'язок та відсутність внутрішніх протиріч. За результатами проведеної перевірки слід або розробити систему контролю за виконанням плану, або приступити до розробки альтернативних варіантів стратегічного плану. Тому стратегічний контролінг потребує відповідного інформаційного забезпечення, одним з джерел якого може бути стратегічний

облік, який являє собою модель поєднання фінансового і управлінського обліку [4].

1. Партин Г. О., Селюченко Н. Є. *Фінансовий менеджмент: навч. посіб.* / Г. О. Партин, Н. Є. Селюченко. 2-ге вид., перероб. і доп. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка».- 2011. – 348 с.; 2. Маркіна І. А. *Принципи організації контролінгу на підприємстві. Контролінг для менеджерів: навч. посіб.* / І. А. Маркіна. – 2013. – 304 с.; 3. Черкас А. В. *Проблематика впровадження контролінгу на вітчизняних підприємствах* / А. В. Черкас // *Економіка і управління.* – 2013. - №4. – с. 140 – 143.; 4. Мелих О. В. *Статистичний аналіз організації фінансового контролінгу на підприємстві* / О. В. Мелих, М. В. Яковлев // *Наукові записки НаУКМА.* – 2011 / [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.academia.edu/3340353/%D0%A1%>.

Юрків Х. В.

Ст. гр. ЕФІм-11

Науковий керівник - к.е.н., доц. Л.Є. Фурдичко

ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Згідно ЗУ «Про інноваційну діяльність» під інноваційною діяльністю розуміють діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [1].

В сучасних умовах господарювання рівень конкурентоспроможності підприємств визначається здатністю до нововведень, тобто істотно залежить від рівня інноваційної діяльності. Інноваційна діяльність неможлива без відповідного фінансового забезпечення, яке мало б сприяти розвитку та удосконаленню інноваційних процесів в економіці суб'єктів господарювання.

Таблиця 1

Джерела фінансування інноваційної діяльності [2]

Рік	Загальна сума витрат	У тому числі за рахунок коштів:			
		власних	державного бюджету	іноземних інвесторів	інші джерела
млн. грн.					
2008	11994,2	7264,0	336,9	115,4	4277,9
2009	7949,9	5169,4	127,0	1512,9	1140,6
2010	8045,5	4775,2	87,0	2411,4	771,9
2011	14333,9	7585,6	149,2	56,9	6542,2
2012	11480,6	7335,9	224,3	994,8	2925,6
2013	9562,6	6973,4	24,7	1253,2	1311,3

На основі даних, приведених у табл. 1, можна стверджувати, що основним джерелом фінансування інноваційної діяльності є

власні кошти підприємств. Тоді як джерелом власних коштів підприємств, що спрямовуються на інноваційну діяльність, є прибуток, стає зрозумілою причина низького рівня інноваційної активності: значна кількість підприємств працює збитково, а ті, що отримують прибуток, не поспішають ним ризикувати, адже інноваціям притаманний високий рівень ризику. Щодо державного стимулювання інноваційної діяльності, то воно займає останнє місце у інноваційному розвитку вітчизняних підприємств. Інвестиції іноземних інвесторів у 2009, 2010 та 2013 роках збільшилися, проте їх частка в структурі фінансування підприємств залишається досить малою (2009 р. – 19,03%, 2010 р. – 29,97%, 2013 р. – 13,11%). Це зумовлено нестабільним інвестиційним кліматом в Україні. Інвестори не впевнені у законодавчій, політичній та економічній стабільності в державі і не довіряють державним органам влади, які дуже часто є корумпованими.

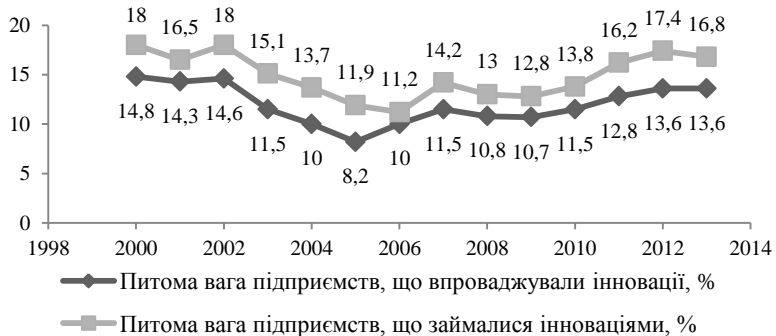

Рис. 1. Показники інноваційної активності вітчизняних промислових підприємств у 2000–2013 рр. [2]

Як видно з рис. 1, питома вага підприємств, що впроваджували інновації, менша за питому вагу підприємств, що займалися інноваціями. Це пояснюється тим, що не кожне нововведення можна і доцільно впроваджувати. Крім того, нестача фінансового забезпечення є суттєвою перешкодою для

розробки і впровадження новітніх технологій на підприємствах України.

Рівень витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт (ННТР) за рахунок держбюджету в Україні є одним з найнижчих у порівнянні з розвинутими країнами світу. У 2010 році витрати на ННТР в Україні становили 0,34 % від ВВП. Для прикладу, у кризовому 2009 році витрати державного бюджету на ННТР в Японії становили 0,77 % від ВВП, в країнах ЄС – 0,74 % від ВВП. Питома вага підприємств, що займалися інноваціями, в Україні є у 4-6 разів меншою, ніж в країнах ЄС [3]. Це говорить про те, що в Україні необхідно проводити глибокі реформи щодо розвитку інновацій та інших напрямів діяльності суб'єктів господарювання.

Тому недостатній рівень фінансового забезпечення інноваційної діяльності є однією з основних причин низького рівня інноваційної активності вітчизняних промислових підприємств. Саме тому для активної інноваційної діяльності необхідно збільшити фінансове забезпечення, створити мережу спеціалізованих комерційних банків, які б займалися інноваційним кредитуванням, та удосконалити вітчизняне законодавство.

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-IV / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15.>; 2. Державний комітет статистики України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua.>; 3. Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/articles/654#_ftnref9.